

MARTYROLOGIUM PODLACHIAE

BREVISSIMUM

SEU

Podlachiae martyrum, mortisque eorum gloriosae 1-o) in tormentis, 2-o) post cruciatus, 3-o) post supplicia in carceribus perpassae, brevis adumbratio. Ad quaestiones quoque a S. R. Congregatione positas justissima responsa.

SCRIPSIT

JOSEPH PRUSZKOWSKI

S. Th. Cand. Cathedrae Lublinensis Praelatus. Polonae Litterarum Academiae Socius.
Universitatis Catholicae Lublinensis et Seminarii Janoviensis, honor. Professor
Paroeciae S. Pauli Curatus.

LUBLINI. — 1924.

MARTYROLOGIUM PODLACHIAE

BREVISSIMUM

SEU

Podlachiae martyrum, mortisque eorum gloriosae 1-o) in tormentis, 2-o) post cruciatus, 3-o) post supplicia in carceribus perpessae, brevis adumbratio. Ad quaestiones quoque a S. R. Congregatione positae justissima responsa.

SCRIPSIT

JOSEPH PRUSZKOWSKI

S. Th. Cand. Cathedrae Lublinensis Praelatus. Polonae Litterarum Academiae Socius.
Universitatis Catholicae Lublinensis et Seminarii Janoviensis, honor. Professor
Paroeciae S. Pauli Curatus.

LUBLINI. — 1924.

MANUSCRIPTUM POLONICUM

BRASSINUM

177

Publica... in...
...
...

1777

JOSEPH BRUNNEN

In...
...
...

CLARISSIMI ET CONSULTISSIMI VIRI

IN PODLACHIENSIIUM MARTYRUM BEATIFICATIONIS CAUSA

JUDICES SACRI !

Podlachiensis seu Janoviensis dioecesis in Polonia haec sacra Navis Christi, sexaginta prope annorum decursu maximis involuta turbinibus, in vadum illisa, tormentisque schismatici magistratus Rossici hostilibus pro fide Christi defensa, prope-modum interibat depressa.

At Jesus Christus Gubernator, clavum navigii Ecclesiae tenens, ad puppim hujus Podlachiensis Suae navis, ut in Apostolorum Suorum navicula quondam horribili agitata turbine, sedebat quietus, afflicto ingensque in discrimen vocato populo Suo natisque sacris, placidissimam pacem, patientiam, fortitudinemque animi mire dispensans.

Et quantumvis armata schismatica Rossica peste, veluti incendio tota fidelis undique deflagrasset Podlachia, caesareaque haeretica missio de scelere sacrilego, jam ferme triumphum suum agere sperasset, odio, armis neceque Polonum populum catholicum prostritura, cuncta ejus jacula tamen jactabantur in cassum, omnisque ejus in Podlachiae navim insultus ruit praeceps, suis devictus armis.

Et haec Christi Podlachiensis navis non fracta bello, nec perjurio eversa, e maximis Divino ductu erepta turbinibus, tandem ad littora exoptatae pacis appulit laetissima, et Voluntate Sacra Christi, Sanctaeque Romanae Sedis dispositione, Praelatus D-r Monsign. Henricus Przewdziecki de manibus Christi hujus Sacrae, a Deo defensae navis Podlachiensis, ut ejus Episcopus, gubernatoris clavum suscepit, ut eam collectam, anchoris velisque instructam novis, in maris tempestivi altum, ad expeditionem Sacram Apostolici laboris educeret.

populi, cantu preceque defendentis sanctitatem Domus Dei; cum vexatio Podlachiensis populi in dies magis magisque cresceret, generalis gubernator Kotzebue seniores fidelium de Podlachia Varsaviam admonitionis causa vocavit, ut eos auctoritate sua ad necessitatem obtemperandi caesaris jussis adhortaretur inclinaretque, ut populus imperii rossici, quamvis ritus graeci catholicus hucusque, caesaream religionem ejusque fidem profiteretur rossicam. Initio ergo ejusdem 1874 anni centum sexaginta quinque fideles de Podlachia, selecti a gubernatore Gromeka, Varsaviae in aula regia coram Kotzebue steterunt. Qui provoluti in genua cum gemitu et lachrymis rogabant, uti eos cum liberis misericordiae caesaris commendaret, gratiam licentiamque exposceret remanendi in sancta catholica religione, utpote qui fidem rossicam profiteri nequirent.

Aspero, et resistenti eorum obsecrationibus generali, replicue runt fideles: „Anno 1863 insurgentium tessera, quod pro defendenda fide catholica pugnarent, nos incolas non flexit, caesarique fideles perstitimus. Ut olim eorum ossa agros, silvasque oplevissent, ita et nostra hodie ossa quamvis pacifica et caesari fidelia, jam sacris circumjacent ecclesiis nostris, hostiliter a militibus caesaris pro sacra nostra fide dixerunt. „Siedlcensis gubernator Gromeka haec horribilia jam nobis minitatus est verba: *Ut ossa sancti vestri archiepiscopi Josaphat disjeci, ita et vestra dissipem, si fidei caesareae ejusque religionis non receperitis ordinem.* „Eramus pacifici et caesari fideles, eique perpetuam persolvemus gratiam sed corde et lachrymis petimus, ut nobis nostram fidem sanctam catholicam relinquat intactam “

Kotzebue ex iis, et eorum ferrei oris clarissimis verbis, jam tunc intellexit, eos pro fide sua nunc afflictos oppressosque, erectam habere in animis pacificam, patientem, summamque caesareae missioni resistentiam, paratam pro sua fidei defensione omnia pati morique.

Catholici ritus graeci et etiam latini juncti iis in Podlachia, unice passi sunt pro defensione sua fide catholica, pro fovenda sanctitate ecclesiarum suarum, precum, coronarum, rosariorum, catholici vetusti in ecclesia cantus sacri. Passi sunt pro sua aversione animi a popis, quos caesarea missio immittebat eis parochos, etiamque pro contemptu imperatoriae religionis, quam

jam causam excogitavit finxitque ipsa caesarea missio, eamque pro fide cuique martyri impexit.

II-o. Quomodo fideles Podlachiae essent passi, quos sustinerent cruciatus?

Resp. Passi sunt catholici illata ipsis ruina eorum fortunae, usque ad ultimae rei domesticae in mercatu publico venditionem. Passi sunt, nequiter et praepostere impositis laboribus, praeponderantibus onera aegyptiacae hebraeorum servitutis, in opere martyrologico fusius enarratis. Pro fide catholica secti sunt iterum atque iterum kozakorum flagris, et saepe ad mortem usque. Puniti sunt fame, stationibus detecto capite de mane ad vesperam quotidie per duas et tres hebdomades, gravissimorum frigorum et procellarum tempore, quae densam nivem effunderent. Passi sunt saepe pernoctando foris in frigore et procella. Passi sunt inditis compedibus coniecti in carceres, quotidie a magistris districtus tentati, utum jam ipsis caesarea religio, omnium sanctissima, placeret. Et si in his cruciatus non moriretur fidei suae confessor, et caesareae „contemptor“ permaneret audax, perpetuo exilio in abditas Rossiae regiones vel in Syberiam est pulsus, ibique catholicae fidei confessor vitam duram agebat, brevique tempore e vita cedebat. Sed jam omitam infernaliam hujus missionis imperatoriae ejus immoralitatis scelera, quae Podlachiensi populo „sancto“ dicto inferebat.

III. Qui essent pro fide passi, singuli an omnes Podlachiae fideles?

Resp. Passi sunt omnes in Podlachia catholici ritus graeci, et omnes ritus latini, qui cum ipsis matrimoniali vel sociali nexu juncti essent. In gubernii ditricibus quinque, in eorum civitatibus, ruribus, pagis, villisque, omnis cum ecclesia catholica unitus populus, tum etiam omnes latini ritus catholici, qui casu olim et fortuito in ecclesiis unitis baptisati essent, nec non latini catholici de mixtae religionis parentibus orti, et quamvis latino ritu baptisati et in ecclesia sua latina instructi essent, a missione caesarea ruthenis adsciti, senes juvenesque, viri et foeminae puellae puerique a decimo quinto anno vitae, per missionem caesaream sunt vocati, examinatique omnes, utrum parati jam essent catholico—Romanam, inimicam Rossiae, ejurare fidem?

Responso negativo accepto, omnes hi puniti erant variis tormentorum modis. „Caesarea in Podlachia missio“ erat frequentissima, et quamvis ejus schismaticus tacuisset clerus, et ab omni missionario epere alienus abstrususque esset, ejus loco, politiae frequentissima agmina, copiae militum pedestres, equitum turmae, multaeque kozakorum centuriae, per suos attamanos praefectosque ducti, caesareae missionis crudelissima exercebant jussa, imperatorium schisma serendo. Omnes quidem fideles sunt passi, a parvulo ad decrepitum senem usque, sed martyres fidei, qui tum in summa patientia vitam cum morte commutassent, in compendiario martyrologio meo sunt notati 104 tantum, qui in ipsis tormentis occisi, vel mortalibus oppleti vulneribus, inimicis suis dimittentes eorum debita, brevi animam suam Deo et angelis obtulissent.

Sed qui numero commetiri posset eos martyres, viros, foeminas juvenesque, qui gravissimorum frigorum tempore, pro sua constantia in fide, detecto capite, contra ventos, nives procellasque, de mane ad noctem usque stare coacti, gravissimoque tum inde implicati morbo, supremum diem Deo consecrassent?

Qui percensere posset, numerum eorum pro fide martyrum, qui in bono demestico devastati, flagris kozakorum caesi, aestate vel hiemali tempore, ulteriora evitantes pericula, praesertim mulieres cum suis prolibus, latibula quaerent silvestra, ubi suffocati fame, vel hieme torpentibus frigore nervis, animas suas fideles Deo sacrassent?

Qui nostrum commetiri numero posset illam multitudinem infantium, qui sanguinolentae vexationis tempore, cjulando, sicca matrum suarum sugerent pectora, sed fessis corpusculis suis, languescenteque vita, in brachiis matrum, vel una cum ipsis fierent pro fide hostia Deo?

Qui dinumerare posset a bimatu et supra fidelium infantes, qui visu suos parentes vulneribus concisos, sanguine purpuratos, mortique proximos, perterriti kozakorum insultu et obstupefacti animo, latibula quaerent abdita, ubi fame frigoreque pressi, expirassent animam, augendo coeleste martyrum Podlachiensium album?

Caesar schismaticus, ejusque adjutor luteranus tentonus Kotzebue, apud historiam, Herodis nomen juste sibi impingi meruerunt.

His vere notatis, martyrum Podlachiensium catholicorum numerus, de 104 nominatis in compendiario opere meo, certissime ad mille pro fide martyrum virorum, mulierum, eorumque infantium ascendisset hostias.

IV. Utrum fideles tormentatos pro fide vel martyres vi disseme ego ?

Resp. In Podlachia ab an. 1863 usque ad annum 1905, catholicus clerus fuit domi suae vere incarceratus et per rossicam politiam custoditus, ne ipsi liceret sine magisterii concessu, suae paroeciae transgredi limites.

Aditus sacerdoti ad vicinum parochum perdifficilis erat et ferme impossibilis. Tempore hoc siquidem „caesarea missio“ schismatica in populum catholicum ritus graeci, simul et latinum cum illo vinculo matrimoniali vel consanguinitatis junctum, infesta ferit vexatione, mirabilem constantiam ejus in sacra catholica fide crudelitate sua devinciens. Noctes et dies clerum catholicum circumstabat politicae custodia, ne auris ejus andiret, neque videret oculus, quae imperatoria missio facinora patrasset.

Omnes tum in Podlachia, sacerdotes per rossicum regimen et eo magis per activam caesaream missionem fuissemus notati studionissimi schismatis inimici, et modis rationibusque nostris in animos populi influentes, eumque ad resistantiam voluntati regiminis incitantes. Praesertim missio haec indagativos oculos suos a me nunquam dejecit, qui olim sacrae juventutis cleri in seminario Janoviensi professor fuissem, et in Podlachiae dioecesi habuissem sacerdotes amicos discipulosque meos.

In compendiario martyrologio (pag. 37) adumbravi sanguinolentam civium confessorum fidei Janoviensium torturam, cruciatumque eorum barbarum ante ostium Cathedralis Ecclesiae Podlachiensis actum, ubi ego cum vicariis meis, millenusque populus in ecclesia orans et humi in lachrymas gemitumque projectus, vidimus et audivimus fratres nostros pro fide tortos. Sed publica fidelium vexatio Janoviae in civitate acta, unica erat in Podlachia in toto caesariae missionis decursu, quae in civitatibus, oppidisque, suam in fideles missionariam actionem evitaret. Janoviae, missionis hujus effrenata specialisque mens erat, in area ante ostium Cathedrae, in ipso sacerrimo die Patrono-

rum dioecesis, Apostolorum Simonis et Judae, clero et catholico milleno populo fideli ad preces solennes congregato, ostendere, quo studio ardoreque caesarea missio de memoria fidelium eorumque animis, deberet expellere dogma, moralitatis fontes, scientiamque religionis, quos ecclesia haec catholica, ejus episcopi a sasculis cum suo clero, in cordibus fidelium seminassent.

Omnis vexatio fidelium sanguinolenta in Podlachia, obscuro compressoque peragebatur modo, ne sacerdotum catholicorum audiret auris, neque eorum oculus videret haec impia feraque media, quibus caesarea missio schismatis sui, in animis fidelium seruisset semina.

Quum curatus Rajmundus Kamiński de paroecia Górkí decanatus mei Janoviensis, in defensione sui parochiani, destinati ad kozakorum flagra pro sua in catholica fide contumacia, venisset patronus in rus Kornica ad capitaneum Gołowińskij missionis activae ducem, oviculam suam jure restitutam obtinuit quidem, quamvis jam flagris kozakorum caesam et vulneratam, sed ipse parochiani sui defensor, eodem die jussu gubernatoris Gromeka, ejectus est de paroecia sua, de dioecesi et de gubernio Siedlcensi. Etenim iudicio missionis imperatoriae sacerdos catholicus ausus est in theatrum schismatis activum venire temerarius, fuitque testis fidelium craciatus, et moralis incitator sua praesentia gementis in cruciatu pertinacis in sua fide populi.

Caeterum, si ego non vidissem confessores fidei in tormentis caeserae missionis, praeter Janoviae passos, certo vidimus plures pro fide sacra vulneribus concisos, jamque morti proximos, quibus, incolarum auxilio cursimque, per hortorum rusticorum sepimenta lirasque, cum Sanctissimo pergebamus secreto ultima confessoribus fidei administrare Sacramenta, qui de barbara immanitate rossica moriendo triumphantem remittendo ejus debita, et ex his tenebris ad sempiternam lucem martyrum excederent.

V. Utrum in martyrologii opere testimonia producta essent justissima veraque?

Resp. In territorio decanatus mei Janoviensis, curati et vicarii erant quindecim sacerdotes, omnes vicini catholico ritus graeci populo, cum ipso conjunctissima societate viventes. Collegae mei erant mihi sincerrimo verissimoque auxilio in marty-

rologico studio meo, ut actionum imperatoriae missionis perquisitores justissimi, tutoresque simul populi fidelis et testes in periculis, ejus mirae patientiae et fortitudinis. Adjumento eorum sacro usus sum ab anno 1867 usque ad annum 1882, quo generalis Varsaviensis Gubernator Albedyńskij, me non tantum de Janovia et Podlachia, verum et de Siedlcensi gubernii limitibus ejecit, officio meo et beneficio destituens. Missio caesarea, quamvis ipsae difficilis esset clara de studio meo conjectura, tamen quodam odore suspicionis afflata, me ut intimum inimicum suum, cui in gubernio Siedlcensi locus vitae patere non debuisset, opinata est.

Populus fidelis catholicus graeci et latini ritus etiamsi suo perterritus cruciatu, subministrabat mihi singula vexationum perpressarum acta ab anno 1864 ad annum usque 1882. Et non tantum populus de decanatu Janoviensi mihi erat auxilio in colligendis vexationum factis, quas ipsi passi fuissent, sed fideles de aliis etiam Podlachiae paroeciis, exemplo suorum confratrum non raro deponebant mihi non compressis lachrymis, suas narrationes de persecutivis eorum fidem sceleribus, per missionem schismaticam ipsis, eorum fratribus, puberisque eorum genti illatas. Eorum in confessione fidei constantiam, in cruciatibus fortitudinem admirabar, qui de effuso suo sanguine et vulneribus pro fide passis, gloriati essent, ad nova pericula cum gaudio mirabile parati.

Populo huic fidei, et ut ego dicam audax, sancto, Janovia, episcoporum vetusta civitas, purpurata confessorum fidei sanguine, quamvis tum esset episcopo orba suo, capitulo, juventuteque cleri sacra, attamen quadam vi attractiva, de praeteritorum pia memoria, in fidelem hunc populum agitante, huc eos advenire cogebat, et de societate eorum et tectimoniis fide dignissimis, plures ego, in martyrologio meo contexui paginas. Grato animo meo faciliores ipsis reddebam cum episcopo Lublinensi relationes et preces, ut auctoritate pastoralis sua, liberos parentum latini ritus, fortuito usu, et persaepe magnorum frigorum hiemali tempore, in propinquis ritus graeci ecclesiis baptisatos, pro catholicis sui latini ritus, agnovisset.

Eheu! Episcopi defensionem catholicorum, imperatoria missio improbat, eosque ad schisma summo arcebat cruciatu.

Fideles jam narratione jam scripto consignatis factis deferebant mihi sua auxilia, scientes optime, quo fine sacro ab iis ea exigebam, et prosequeretur studia mea. Nec pecunia, neque muneris donatione aliqua, praeter sanctorum parvis imaginibus, corrumpere eos, qui ut sacramento obligati, erant prompti omni tempore ad iurandum deponendum, sua fide et conscientia ad veritatem enarrandam constricti.

Sacerdotes, de quorum instructione et testimoniis fide dignissimis, de martyribus Podlachiae in martyrologio plures notavi paginas, erant multi. Tenet me usque hodie nonnullorum eorum nominum memoria, quae hic adferre officium meum esse putarem, sed qui omnes jam mortui, testes sunt hodie Podlachiensium martyrum meriti in gloria Christi.

VI. Quo etiam probari posset de martyribus Podlachiae veritas? Qui vexationum pro fide et martyrum testes fideles?

Resp. Anno 1874 die 24/I vespere hora quarta, Janoviensis ipse politicae magister colonus Kutanin, qui eodem die ut caesareae missionis dux una cum colono Stein, fidelem populum ad schisma urgeret, de scena Pratulin citissime Janoviam reversus, de curru desiluit, ante portas Cathedralis ecclesiae transcuncti mihi obviam occurrit, et perturbato animo, manibusque excussis, aspera voce exclamavit: „Vae mihi et vobis miseris! Colonus Stein *magnum numerum fidelium* in Pratulin, orantium penes suam ecclesiam, occidit et vulneravit, militum suorum armis“

Haec mea notitia erat prima de ipso caesareae missionis duce audita, quae me ut fulminis ictu feriit. Kutanin quamvis a gubernatore activus minister caesareae missionis nominatus esset, dehinc a dignitate sua se divertit, morbum simulans. Sed ejus vestigia ipsi aequalium nemo presserat.

Quum pars prima hujus martyrologii polonice anno 1905 Cracoviae in lucem prodisset, Episcopus Lublinensis Jacewski hoc tempore fidelium visitationem missionemque religiosam instituens, martyrologium librum meum secum comitem tenuit, et in quavis fere paroecia convenientibus ad se liberis et nepotibus mortuorum confessorum fidei et martyrum, iisque etiam qui mortuis vicini et superstites essent, examinabat sedulo eos, ut cognosceret, verumne esset, quod de mortuorum in fide con-

stantia, cruciatibus, de mortuis in tormentis, vel in Syberiam relegatis, in martyrologii opere meo expressum erat.

Finita pastorali missione, episcopus Jaczewski in suo parlato coram nonnullis canonicis, qui nunc jam mortui testantur in iudicio Christi, haec edixit: „Author martyrologii fidelium Podlachiensium fidei sacrae, eorum confessoribus martyribusque, opere suo perenne monumentum erexit, quamvis *decimam tantum partem in lucem protulerit eorum*, quae mihi fideles cum lachrymis et lamentis, de parentum suorum pro fide cruciatibus narrassent. Opus hoc horribilia quidem profert, sed omnia ut in visitatione mea perscrutatus essem, vere sunt scripta et certissima. Praeterea in libro hoc, decima pars tantum notata est confessorum fidei qui in Syberiam vel in abditas Rossi e terras relegati essent.“

Judicium hoc episcopi, censeo, justa fuit recognitio mei operis et expressae eo veritatis, quodque iudicium suum episcopus, quum me visitare dignatus esset in Garbow, paroecia mea, idipsum mihi iterando edixit Esto ego decimam partem tantum cruciatuum vexationumque fidelium libro meo expresse- rim, si colligere non potuissem plura. Saepe etenim consulto celare me debuisse multa, cum stupefcente animo, manuque obtorpescente mea, non potuissem horribilia et fera imperatoriae missionis scripto meo inserere crimina.

Si ego quoque iudicio episcopi Jaczewski et fidelium Podlachiensium relatione ipsi deposita, numero 269, decimam tantum partem notassem eorum qui in Syberiam pro fide relegati essent, nil mirum, nam perquisitiones meae in Podlachia continuabantur ad annum 1882. Ad 1905 annum certissime auctus est numerus eorum ad millenos exules, sed iam eorum album et historia me vitabat.

Testes fide dignissimi suo tempore erant certe confessorum martyrumque socii, itemque omnes fideles ante quinquaginta abhinc annos in Podlachia vitam et spiritum ducentes, ipsique pro fide cruciatus passi, cum quibus frequentia habui colloquia. Testes etiam aliquos superstites martyribus, anno 1905, ut superius notavi, vidit, audivitque eos sacra nostra catholica missio, cum suo episcopo Jaczewski. Episcopus tum eos diligentissime examinavit, ipsosque in album fide dignissimorum testium inferre

potuisset, sed quis tum praevidere, praesentireque ausus esset, vel mentem memoriamque suam excitare et referre ad possibilitatem tuturam anno 1924 Sacrae Beatificationis Podlachiensium pro fide martyrum, quum potentissimum tum Rossiae regimen genti Poloniae ejusque Ecclesiae catholicae infensissimus esset hostis, et fidelium Podlachiae crudelissimus vexator? Memoriam facti improbissimi etiamnum servamus, quantas molestias expertus est f. m. Pius Papa IX divus noster Pater Tutorque, quum archiepiscopum Połocensem Josaphat martyrem, in Sanctorum Coelitem, regnique nostri Patronorum Ordinem retulisset.

Post annos quinquaginta a morte Podlachiensium martyrum emensos, testis esto historica martyrologica fidelis descriptio senio confecti, etiamnum viventis authoris, qui suo tempore per suos honestissimos scrutatores et excursos ad Podlachiae paroecias, civitates et rura vexatorum fidelium, sinceram factorum veritatem congerere, et martyrologio eam notare studuisset.

Loco testium sit publica continuaque laus, admiratio constantiae in fide confessorum martyrumque Podlachiae. Populus catholicus, Polonia tota cum suis Episcopis, Clero populoque fidei appellit, imploratque nostro tempore pacato, a Sancta Sede Apostolica Sacram Beatificationem pro fide Christi Podlachiensium martyrum, quorum ossa veneranda schisma rossicum in fossam ignobilem profanata dejecerat, ut honore nostro laudeque observata, in altaribus Ecclesiae Poloniae collocari et coli possent, sintque nobis in Sacro Patronorum nostrorum Ordine coeleste praesidium ad beate vivendum, et auxilium in procuranda pace Patriae nostrae, optimae filiae Sanctae Ecclesiae Romanae.

Caeterum, ut responsa mea in martyrii testium quaestione, cumulate persolvam, in memoriam Judicii Sacrae Rituum Congregationis revocare debeo, illam tempore verno 1874 anni ad Sacram Sedem Apostolicam de Podlachia legationem actam, cui praeduces erant ritus graeci sacerdotes, de suis paroeciis et dioecesi per imperatoriam missionem schismaticam pro catholica confessa fide expulsi. In cujus legationis gremio erant et passi fidei confessores.

Accidit hoc post horribilem cladem in Drelow, ubi in coemeterio parochialis ecclesiae die 17/I 1874 anno de populo fidei

ad precem congregato, occisae sunt armorum plumbo tredecim personae et vulneribus concisae ducenti sexaginta, et in Pratulim die 24/I eodem anno in cimiterio ecclesiae de populo fidei cantu preceque defendente sanctitatem suae ecclesiae occisi sunt tredecim et vulnerati ducenti octoginta.

Quum missio haec de cruenta fidelium in Podlachia vexatione et caede crudeli coram Sanctissimo Papa Pio IX fidisimam rem planam testibus fecisset, tunc Papa gravissimo hoc testimonio usus, ex infallibili Sua cathedra ad Leopoliensem Archiepiscopum Joseph Sembratowicz, simul et ruthenos Galiciae episcopos die 13/V ejusdem 1874 anni dedit litteras encyclicas „*Omnem Sollicitudinem*“ quibus admonuit eos de saeviente in Podlachia schismate, ursitque eos graviter, ut sacerdotes suos continerent instituto vigili, ne a sacra fide catholica et sancito ritu ecclesiae declinarent.

Praeterea, SS. Pater hac encyclica Sua fidelem populum Podlachiensem summa extollit laude, **qui praeclarissimum** (sunt verba Pontificis) **et plane heroicum fortis et constantis animi spectaculum nuperrime Deo, Angelis et hominibus obtulit, mala quaeque perpeti, atque ipsam vitam in extremum discrimen maluit adduci, quam avitae fidei jacturam facere et catholicos dimittere ritus“.**

Ecquis nostrum dicere auderet, quodsi tum Romae Podlachiensium pro fide martyrum Beatificationis iudicium ad preces Poloniae insitutum posset, SS. Papa Pius IX supra eorum ossa in fossam ignobilem per schisma dejecta, martyrum palmam ponere recusasset, Qui tunc jam infallibili voce Sua, litterisque Apostolicis, confessionem fidei mortemque Podlachiensium, *praeclarissimas et plane heroicis* salutare esset dignatus?

Cum ego celebrem hanc Pii Papae IX encyclicam cum gaudio legissem, justa laude fidem hujus Podlachiae populi extolentem, qui in quieta defensione fidei et sanctitatis suae Ecclesiae, tormenta vitamque suam „*Deo et Angelis*“ heroice offerre non dubitaverit, hoc me vel maxime accinxit ad notarii studia et observationes speciales, quae stricte ad critices normam erant iudicatae.

Alterum impulsus martyrologii texendi, suppeditarunt mihi narrationes, depositaque testimonia scripta ipsius populi fidelis passi, latini et graeci ritus, cui mors martyrii pro confessa fide

continuo ob oculos versabatur, cujus argumenta et testimonia certissima gravissimaque censi, et hoc me etiam impulit memoriae posteritatis historiam sanguinolentae vexationis fideli in Podlachia populo, per rossicum regimen illatae, consignare scipto.

VII. Ultima Sacrae Rituum Congregationis quaestio, ubi locorum essent Podlachiensium martyrum sepulchra?, in rem difficilem et inexplicabilem me coniecit.

Resp. Pagani olim vexabant christianos ut homines barbaros eorum iudicio, religioni, cultui, eorumque diis noxios, eosque ut perniciosos etiam eorum patriae, morte in cruciatibus debant. Sed corpora eorum a feris dilaniata, cruciatibus trucidata, vel in rogis combusta, dein in fossas, campos extraurbales, in fluvios projecta, negligebant. Unde christianis erat facillimum, martyrum corpora medio noctis silentio congerere et in coemeteriis sacris religiose recondere. Quae martyrum ossa veneranda hodie in Ecclesiae universae altaribus reposita, in magno sunt fidelium honore. Memoria martyrii eorum pro Christi fide, auget fidelium religionis ardorem, aestumque charitatis Dei inflammat.

Verum caesarea rossica missio schismatica, non homines solum quietos, sed fidem ipsam Christi in catholicis summo vexabat cruciatu. Unde occisi pro sacra fide militum plumbo, kozakorum flagris, politiae tormentis, aliisque varii generis vexationibus, vel in carceribus foetidis putrescentes pro fide, ibique mortui, eorum omnium exanimata corpora, caesareae missionis erant propria. Quae a conducto popa schismatico ejusque ritu benedicta, militum et kozakorum ope in depressas projecta fossas deinde humo injecto, pedibus calcato, soloque fossae aequato, sepultura hac abjecta afficiebantur.

Hoc facto, missio caesarea impediabat, ne civitas, rus, villa familiaque martyris, eum lachrymis oppleret, sepulturam conduceret publicam, et ne caesareae fidei hostes, ad mortem martyribus similem se concitarent. Unde factum, quod sepulchra Podlachiensium martyrum certissima sunt numero perquam pauca, quae sciant hodierni eorum nepotes.

Caesarea missio repulit fideles a tredecim corporibus martyrum, militum plumbo occisorum in Pratulin et Drelow. Milites cum kozacis, jussu missionis ducis de manibus fidelium conge-

stum una cum nive sanguinem martyrum, vi extorserunt, calcatumque pedibus et profanatum in coemeterio ecclesiae disjecerunt. Tandem communem effoderunt fossam, et ibi injectis occisorum corporibus, repletoque aggere, solum aequarunt. Sepulchra tredecim martyrum in Pratulín, et Drelow, devotis fidelibus et piis exterorum peregrinationibus patent. Martyres foeminae vel viri, si in tormentis vitam cum morte non commutassent, liberorum vel nepotum suorum, vel saepe non valentibus puberum brachiis domum adportati, studio sacerdotis catholici noctu et secreto Sacramentis Ultimis procurata anima, altera vel tertia die dimittentes debita inimicis fidei, in felici pace moriebantur. Eorum corpora sepeliebantur cura piissima familiae vel vicinorum, noctu et secretissimo modo. Locus tumuli erat occultus et solum amicis notus.

Si contigerit aliquando ut politia talem martyrem de manibus familiae vi eriperet, et eum ad popam adportaret, qui absolutionem suam funeris supra mortuum adimpleret, et eum post mortem in schismaticorum gregem perduceret, tunc popa ira incensus, odiosis maledictis et diris execrationibus in caesareae fidei contemptores, in politiam et in seipsum etiam devovebat, consveta dicta balbutiens: „Sacerdos catholicus furatus est animam mortui, et vos me cogitis, ut benedicam et caesareae religioni aggregem foetidam ejus morticinam!

Absoluta benedictione corporis defuncti martyris una cum consveto popae maledicto, politia jam ipsa sepeliebat martyrem in designato a ministro missionis loco, nullum admittens festem catholicum.

Unde ad quaestionem Sacrae Rituum Congregationis, ubi singula Podlachiensium martyrum corpora essent reposita, respondere scientiam meam fugit.

Hic notare necersarium esse censeo, eadem martyrologica testimonia et responsa mea ad quaestiones, anno praeterito coram Podlachiensis Episcopi delegato, Praelato Protonatario Apostolico ad instars juramento meo firmavi. Sed si Sacrae Rituum Congregationi necessaria visa esset juramenti mei renovatio et confirmatio sacra praesentis testimonii mei et responsi, mediante Praecellentissimo Episcopo Podlachiensi, omnes notas has meas martyrologicas iterum jurando devinciri possum.

* * *

Pars Posterior

Brevissima Podlachiensium 104 martyrum historica recensio.

Historiam constantiae in fide confessa, mortemque gloriosam Podlachiae martyrum, Sacro Judicio etsi pausissimis proferre verbis necessarium esse puto, quum in compendiaro martyrologio meo de 1921 anno, nonnulla conspexerim oblitterata, quaeque martyrum efferant merita, conferantque ad inclyta iudicia, justissimaque decreta.

Martyria fidelis Podlachiensis populi percensendo, referre cogimur, quod non tantum rutheni ritus graeci pro fide catholica vexationis schismatica sustinuissent molem, verum etiam infesto erga catholicos Polonos caesarea missio odii occoecata furore, et ipsos, ritus latini, armis neceque ad sua schismatica amplectenda trahebat. Polonorum ritus latini victimae erant sequentes:

1-o. Hi omnes, qui infantes fortuito usu, summorum frigorum hiemali tempore, vel aestivo labore segetum, in propiore ecelesia unitorum baptisati essent.

2-o. Qui etsi baptisati in ecelesia latina et instituti essent, sed geniti de parentibus mixti ritus. Horum omnium vis erat summa, praesertim incolae oppidorum, civitatum, villarum eam augebant. Hi fere dimidium numerum Confessorum martyrumque pro fide sacra obtulere Christo. Amore Christi, patriaeque studio perciti, adjutique fortitudine Coelesti, ruthenis fratribus suis Unitis, consangrines et affinibus ardoris animi, charitatis fidei, docilitatis in responsis, constantiae, in cruciatibus mirae patientiae, exemplar praestare valebant, unaque cum ipsis fiebant hostia Deo.

Exinde certissimum est, ruthenum in Podlachia catholicum populum, una cum polona catholica gente devota latini ritus, parem in fide defensa, martyrii laudem meritumque partiri caeleste.

1. † **Conradus Kożuchowski** de paroecia Ortel. Colonus Devel caesareae missionis magister, venit in Ortel, et vocavit ad se Conradum, qui in sua paroecia praestaret aliis ratione, morum integritate. Cujus auxilio atque ope, statuit Devel pertinaces catholicos ad obedientiam schismatico regimini adducere.

Cum tamen prima persvasione sua, nihil apud Conradum effecisset, comiter tentare eum coepit in manus ejus pecuniarum fasciculum inserens, et promittens conciliandam gratiam ac tutelam regiminis, ipsi et natis ejus praestandam.

In vanum Devel cecinit. Elusus ab homine rustico in insaniam vertitur. Renitentem catholicum aggreditur furenter, maledictis ac pugnis eum conscindit, sauciat caput, vultum opplet plagis, tandem sanguine et lachrymis profusum, pedibus feritum extrudit foras. Summa tum excandescens ira in Białam reuertitur.

Expleto brevi tempore Devel venit iterum cum exercitū pedestri, duabusque kozakorum centenis. Item advocat nostrum confessorem Conradum, asperrime tum invehere coepit in eum, quod ipse constitueret in paroecia obstaculum religioni caesareae oppositum, venisse se, adjecit, ut perumperet et tolleret hoc impedimentum. Cum vocatus se justum et pacificum declarasset, Devel ferocitate efferbuit, et denuo manus suas crudeles in Conradum injecit. Contusis ejus dentibus et maxillis, dilacerata facie, evulsis capillis, hominem pro fide vexationis sanguine fluentem, ferreis cinctum vinculis, in carcerem Białensem detrudi jussit.

Incarceratos in hac civitate pro fide sacra, visitare non est dedignatus ipse Popiel rector intrusus dioecesis Chelmensis. Tum primum summis coepit eos extollere laudibus, quod essent fideles, probi et devoti. Deinde docuit, fidem nostram debere esse purissimam. Admonebat igitur eos ut rejicerent *lacinias*, id est, scapularia quas in pectoribus gestarent suspensas; ut auferrent ridiculas *catenas*, id est coronas et rosaria sacra, quibus se ipsos in collis cingerent ut desisterent a precibus, cantu, linguae polonae usu, cum linguam rossicam praeclaram et castam haberent. „Est necesse, ait, ad meliorem vos recipiatis modum vivendi, ad meliorem fidem, ejurata polona, et ad obedientiam caesari veniatis, tum a funesto hoc carcere liberi eritis“.

Catholici incarcerati prompto duce Conrado Kożuchowski tunc responderunt magistro suo: „Jam verum est, et ipse tu domine dicis, et vides, quantas molestias pro sancta fide catholica nostra patiamur. Jam dentes habemus evulsos, maxillas fractas, laceratas facies pugnis et feris magistrorum officialium digitis. In capitibus nostris continuus resonat strepitus, intolerandus in

auribus sonitus effectus tormentorum capitis, capilli evulsi, et kozakorum flagris totum dilaceratum corpus. In carceribus diu noctuque ducere sine ulla liberationis spe vitam, difficillimum est nobis. Sola nos gratia Dei indignos sustinet. Scapularia B. V. Mariae, rosaria, sacrae preces, quos fundimus humiles, unico sunt nobis adjutorio. Nihilominus malumus potius in hoc carcere foetido putrescere ac vita dissolvi, sed fidem nostram catholicam libere fateri pro eaque omnia pati, decernimus, quam libertate donati fieri Iscariotae, proditores conscientiae ac religionis patrum nostorum.“

Ad haec Popiel ad colonum Devel conversus dixit. „Si ita omnes incarcerati cogitant et dicunt ut hic audax homo, jam nihil illis miserius fieri potest. Jam spiritus catholicus et polonus animos oorum circumfluxit. Rosaria et scapularia salvent eos.“

Expleto anno Conradus de Bialensi carcere cum pluribus suis fidei sociis in duriolem carcerem Siedlcensem missus est, ibique corpore tumens ac putrescens, brevi post mortuus est, inimicis et persecutoribus facinora in se admissa remittens. Ubi Conradus Kożuchowski a kozakis sepultus sit, incertum.

2. † **Basilius Głowacki** martyr. Alter hujus parochiae Ortel confessor fidei clarus, ob constantiam fidei praestitam, tribus vicibus jussu magistrorum missionis caesariae affectus suppliciis, kozakorum ad mortem caesus flagris, vulneribus fractus, noctu eodem die decessit de vita.

3. † **Dominica Stasiuk** de pago Vorgule, memoriae immortalis pro fide Christi defensa tradenda est. quae fidem illibatam servans, et prolem suam parvulam jam in ecclesia catholica baptisatam prae baptismo schismatico salvans, ita crudeliter flagellis coesa est et vulneribus oppleta, quod una cum prole sua, cruciatu suae matris perterrita, postero die catholicam animam suam Christo reddidit fidelissimam.

4. † **Petrus Stasiuk** pro fidei sacrae constanti professione, a kozakis flagris caesus, vulneribus aegrotus summa debilitate membrorum captus, in miseria vitam finivit tempore brevissimo, inimicis debita remittens.

5. † **Agata Szysz.** Cum vir ejus pro fide Christi acriter verberatus, in carcerem Siedlcensem detrusus esset, ipsa sever-

rime a militibus caesa, purpurata sanguine vulneribusque confecta, in morbum incidit, et die tertia spiritum suum Deo reddidit catholicum.

6. † **Marianna Stefaniuk**, juvenis foemina juncta Cracoviae matrimonio catholico. Inde reversa, a militibus ducta est per vim cum marito suo ad popam schismaticum, a quo ejus ritu benedicerentur. Renitentes ambo tam crudeliter a militibus vexati sunt et vulnerati, ut in morbum gravissimum ambo incidissent ac supremum Marianna obiisset diem die altero. Maritus ejus supervivens, in carcerem Siedlcensem missus, exinde Rosiam relegatus est.

7, 8, 9, 10. † **Joseph Koniuszewski** cum uxore sua et duobus natis suis, de villa Kłoda. Quae parva villa parocchiae Horbów, testis erat luctuosi ac miserabilis facti, quod ad finem vergente an. 1874 accidit et usque ad hodiernum diem ex fidelium animo memoriae ejus non excessit.

Familia catholica Koniuszewski pro sua „contumacia“, in fide vexati, cum prolibus suis in carcere crebro detenti, zakonorum flagris publice caesi, pecuniariis poenis in re domestica devastati, post aliquot dies piae quasi recollectionis nihil ipsis fortassis deliberatius erat, quam vitam propriam suorumque puerorum, velutsi hostiam immolare Deo, et in misericors Ejus venire judicium. Quod propositum inflexibili animo exsecuti sunt.

Uterque conjunx Koniuszewski se ipsos una cum prole sua ad rogam ignis voluntarie damnavit, mortem animae, schisma ejusque tormenta, quae jam passi erant, et futura pejora evitantes, consulto horridam atque voluntariam mortem corporis sibi consciverunt ¹⁾.

Ad locum inanditi hujus eventus, mox venit politia cum iudicibus, medicis, universoque apparatu inquisitorio, ad videndum hoc factum humanam fidem excedens, ejusque investigandam causam. Sed causa mortis hominum horribilis, omnibus patuit, ut audacior quidam fidelium iudicibus ingenue declaravit verbis: „Si pro fide nostra catholica non essemus tormentati, non haberemus ejusmodi martyria, quae nunc videmus.“

1) Martyrologium Podlachiae pag. 40 — 41.

Quod factum fulminis ictu de coelo percussit omnes, atque eorum fidem reddidit firmissimam. Plurimi de longinquis tractibus undique confluebant, ut quid evenisset viderent, oratione lamentisque suas et combustorum animas misericordiae Dei genuflexi commendabant.

11. † **Antonius Tyszkowski** civis et civitatis Janoviensis quondam magister, batini ritus homo fide sacra et moribus praestans, pro fide catholica tuenda, Janoviae ante ostium cathedralis ecclesiae cum aliis fidelibus flagris caesus, oppletusque vulneribus, missus est in carcerem Bialensem. Exacto anno relegatur iu carcerem Siedlcensem, dein annis duobus expletis in carcerem Brestensem missus, tandem sex annis ibi gravissimae poenitentiae expletis, tormentis continuis gravique infirmitate confectus, missus est in Rossiam, sed in itinere supremum diem obiit, Christo offerens vitam et confessorum fidei crucem suam.

12. † **Luca Bojko** de villa Zaczopki. 13. † **Constantinus Bojko** de eadem villa. 14. † **Philippus Kiryluk** de Zaczopki. 15. † **Maximus Hawryluk** de Derło. 16. † **Vincentius Leoniuk** de Skrzyzew. 17. † **Daniel Karmaszuk** de Łęgi. 18. † **Bartholomaeus Osypiuk** de Bohukały. 19. † **Anicetus Hryciuk** de Zaczopki. 20. † **Onuphrius Wasyliuk** de Zaczopki. 21. † **Ignatius Franczuk** de Derło. 22. † **Joannes Andrzejuk** de Derło. 23. † **Michael Wawryszuk** de Olszyn. 24. † **Constantinus Łukaszuk** de Pratulin, omnes parochiani Pratulinenses.

Catholico hujus paroeciae parochio missionis caesariae jussu rejecto, regimen paroeciae a gubernatore popae schismatico de Galicia adducto traditum est. Parochiani ecclesiam suam signis ac ritibus schismaticis impollutam, vigiliis suis, prece, devoto cantu et custodia munierunt, ut schismaticum popam prohiberent aditu.

Haud perterriti sunt parochiani exercitu eos atque ecclesiam suam circumvallante, nec pedem moverunt humique prostrati jacuere omnes, cantu sacro precibusque ecclesiam et se ipsos hostiam voluntariam offerentes Deo. Et quum ad primum alterumque militare signum tuba cantum, ut ab ecclesia recedentes de coemeterio exirent, parochiani non paruissent, sed in lachrymis et maxima vocis contentione divinos suos continuarent cantus

precesque, haec vox desperata Deum supplicantis populi, non percussit inimicum catholicae fidei atque nationis polonae. Stejn colonus teutonvs luteranae fidei homo, ira et superbia incensus, milites suos mortalibus armorum telis, populum inermem, pium orantemque ferire jussit. Occisi sunt tum tredecim, vulnerati vero ducenti octoginta.

Tunc occisorum corpora de terra fideles levantes, magna ad carnifices prece exclamant. „Date et nobis consimilem geminamque mortem!... Mori pro sancta Ecclesia et fide catholica desiderium est nobis et vital... Vita vobiscum cruciantibus Ecclesiam Dei, diabolica mors est non vital...¹⁾ Quae caedes forsitan continuaretur, sed miles quidem ex adverso, ex armis suis mittens mortifera in fideles tela, casu fortuito percussit atque suum occidit commilitonem. Perturbatione inter milites exorta, Stejn metu percussus, tormentum maxima cum saevitia in parochianos inceptum, jam prosequi non est ausus. Jussu ejus sepimentum ligneum coemeterii ecclesiae securibus militum ruit caesum, et milites cum kozacis in fideles irruentes, gladiis, verutis flagrisque, exire eos a parietibus ecclesiae cogunt, invitos, viros ac mulieres funibus convulsos e parietibus ecclesiae in plateas extrahunt, ac valvas ecclesiae violenter reserant. Talis erat intrductio popae schismatici Galiciani in ecclesiam Pratulinsensem.

Rus Pratulini in generale nosocomium est versum. Plures vulnerati laeto animo ad meliorem cum Deo et fratribus suis occisis redierunt vitam, sed nomina eorum non sunt adnotata. A corporibus occisorum martyrum caesareae missionis magister Pratulinsenses parochianos repulit, militesque suos jussit profundam amplamque effodere scrobem, et ibi occisorum dejectis corporibus tredecim, fossam sabulo complere, terram aequare et solum pavire. Quod sepulchrum Pratulinsensium martyrum ab anno 1915 et praesertim bello finito a fidelibus devote et frequenter visitatum est.

25. † Joannes Kimicki. 26. † Catharina Piałucha de villa Szpaki. 27. † Joseph Moro de villa Valim. 28. † Joannes Piałucha de Kornica. 29. † Antonius Karpiński.

¹⁾ Martyrologium Podlachiae pag. 48, 49, 50.

30. † David Szysz. 31. † Procopius Suszka. 32. † Felix Peczyński. 33. † Andrea Jaworski. Omnes parochiani de Kornica.

Quam paroeciã clades gravissima invasit, postquam die 19 Decembris a. 1874 sexcenti pedites una cum ducentis kozacis Kornicam venerunt. Dux missionis caesareae capitaneus Klimenko, parochianos, purissimam fidem caesaream suscipere detrectantes, jussit omnes kozakorum loris puniri.

Sacri pervigilii noctu, Klimenko mandavit ut parochiani detecto capite, in prato conglaciato frigore vigilarent, kozakorum circumsepti turma. Et nunquam fortassis catholici populi tanto ardore et precum suarum studio, pro fide confessa torti, Sacratissimam Nativitatis Jesu Christi vigilarent noctem, suas Ipsi plagas vexationesque offerentes.

Ipsa autem die festi Nativitatis Domini, ad cancellariam magistratus convocavit Klimenko fideles, eisque dixit: „Cum velitis esse catholici et poloni, hodie et sequentibus diebus in gratiam hujus festi, accipiatis necesse est centum kozakorum flagra viri, foeminae et juvenes quinquaginta.“ Quod tormentum homo truci ingenio continuavit usque ad vigesimum septimum januarii.

Sed crudeliora sunt secuta altero missionis duce, capitaneo Gołowińskij, qui locum Klimenko occupavit. Ferae similis is erat non homini, omni diritate atque immanitate teterrimus, quippe qui dilaniaret confessorum corpora usque ad mortem, sed missionarium opus suum haud promovit. Confessores quovis die de albo suo ordine vocati, adveniebant, vel vulneribus perstricti et infirmi, kozakorum brachiis in theatrum activae missionis adtracti, et interrogati erant a Hołowińskij, utrum jam essent parati catholicam ejurare fidem. Responso negativo dicto, confessor fidei jam tortus, iterum cruciabatur, sed in pectore, ventre, in dorso suo, ut catholicus fidelis ad exemplar Divi Redemptoris, pro fide Ejus, in toto corpore dilaniatus esset. Si infirmi non potuissent de lecto moveri suo, Hołowińskij invisabat eos lustrando, quaerens, utrum jam nomina sua caesareae fidei dare vellent. Et quum jam morti proximi respondissent, se tantum unum desiderare, ut catholica anima sua starent in judicio Dei, ferus iste caesareae missionis miles, impuberes liberos kozakorum flagris in oculis parentum caedi jubebat, vocem

comminatoriam contendens „parvulos senesque vestros occidam, si polonam non ejuraveritis fidem.“

Tunc confessores graviter respondebant: „Facilius tibi nos occidere vides, quam nobis Deum Ejusque sacram derelinquere fidem.“

Exspiravere tunc animam catholicam in tormentis novem martyres supra positi, jussu Hołowiński distincte per kozakos sepulti.

34. † **Rosalia Czajkowska.** 35. † **Elisabeth Czajkowska.** 36. † **Maria Stefaniuk.** 37. † **Oxenia Ryżkowska.** 38. † **Maria Czajkowa** omnes foeminae martyres de paroecia Mszanna.

Cum mense junio a. 1871 ejecto de paroecia parrocho fidei, a gubernatore collocatus esset in paroecia popa schismaticus de Galicia advena, piae foeminae parochiales, ad confraternitatem S. Rosarii pertinentes, obviam huic popae prodeuntes, lachrymis diffuentes pacifice et humaniter dixerunt haec: „Parochia nostra catholica et nos omnes catholici sumus, in sinu Sanctae Romanae Ecclesiae repositi, et a proavibus nostris per Sanctos Pontifices Romanos benedicti. Tu vero, Domine, de infelici Galicia advenis schismaticus, a schismatico regimine ad nos missus. Rogamus te precario ne intres in Ecclesiam nostram catholicam, alioquin fratres nostri Rosarii S. statuerunt te de Ecclesia nostra et domo parochiali ejicere.“

Abjecta omni cunctatione, ducis missionis caesareae jussu, kozaci et politia in coemeterio Ecclesiae sacro, foeminas prostravere devotas, et ad mortem usque eas cecidere flagris. Postea occisarum corpora ludibrio exponentes perfundebant aqua. Per milites jussu missionis caesareae magistri hae foeminae, martyres pro fide, in communi scrobe sepultae sunt in ecclesiae coemeterio ad quarum ossa piae peregrinationes fiunt, de anno 1918.

39. † **Josaphat Hryciuk.** 40. † **Paulus Justyciuk.** 41. † **Lewczukowa** foemina. 42. † **Paulus Ignaciuk** juvenis sedecim annorum, omnes de paroecia Prochenki.

Paroecia haec ab anno 1867 continuo vexata fuit usque ad annum 1875. Quo anno d. 15 februarii venit dux caesareae missionis crudelis Klimenko cum pedestri exercitu quadringentorum militum, et equestri totidem kozakorum. Qui omnes ca-

tholicos congregatos ad respondendum cogebat, num destinatum popam essent suscepturi, et religionis caesareae festa observaturi. Responso parochianorum negativo accepto, summa excanduit ira omnesque excruciari kozakorum flagris iussit. Flagellationis hoc tormentum quotidie per totam diem a prima luce ad vesperam usque, ad primam diem martii repetitum est. Qui parochianorum aufugerit, vel vocatus non apparuerit, duplicatam patiebatur poenam. Infirmi quoque nec non viribus fracti senes, in stationem missionis adportandi erant vel curru advehendi, qui inflictis loris in anteriore corporis parte, remittebantur cum maledicto consveto missionis caesareae ducis, ut fidei catholicae confessor quamprimum periret.

Et quamquam ex flagellationum supplicio continuato, omnes parochiani ad vulnera, longinquum morbum, etiamque ad extremum vitae adducebantur periculum, nemo tamen eorum adjuvante Christo, diis alienis incendit thura.

Sed Klimenko alium cruciatus fidelium excogitavit modum. Siquidem a prima die mensis martii, omnes catholicos congregari iussit in loco, ubi procella densam nivem effuderat. Separatis viris a mulieribus praecepit kozacis uti omnes parochianos in ordinem lineatum redigerent, tegumenta de capitibus abjici, et contra ventum eos ac nivem immobiliter stare juberent, a prima luce usque ad extremam diei vesperam quotidie, etiam festis et dominicis diebus. Quod tormentum fidelium ad tres permansit hebdomades.

Pro fidei confessione flagris kozakorum in tormento occisi sunt quinque personae in hoc paroecia superius notatae, omnes fidei Christi ardoris et integritatis vitae exemplar praestantes, per kozakos sepulti.

43. † Joannes Maciejuk. 44. † Alexander Lewczuk.
45. † Demetrius Krzysztofiuk. 46. † Paulus Denisiuk.
47. † Ignatius Filipiuk. Omnes hi, morum integritate et amore catholicae fidei insignes, de paroecia Witulin, in generali catholicorum vexatione, saeviente caesareae missionis duce Klimenko, cruentas quaestiones passi, vulneribus acceptis et debilitato corpore inimicis remittendo debita die altera e vita excesserunt pro caesareae fidei invidia. Per kozakos sepulti.

48. † **Joanna Czyżyk** devota et pia puella devilla Horoszki paroeciae Gnojno, octodecim annorum juvenilis, sanguinis sui pignore Christum testata est in generali paroeciae vexatione anuario 1875 anno. Puella haec quae cum sanctitatem fidei catholicae coram duce missionis laudasset impavida, bis crudelissime per kozakos caesa, corpore flagris perstricto vulneribusque oppleto, altero die vitam pro Christo profudit, venia data inimicis Christi. Sepulta secreto in coemeterio.

49. † **Nicephorus Gereło** incola de villa et paroecia Swory fidei et morum vitae exemplar, sexaginta annorum senex in generali pro fide Christi vexatione paroeciae, flagris kozakorum vulneratus, jussu magistri missionis curru deportatus in carcerem Siedlcensem, ut homo influens et in paroecia honorabitus, brevi in carcere mortuus est, sepultus a militibus.

50. † **Euphemia Mikołajczuk** de paroecia Krzyczew, foemina pia, devota, sanctitate vitae conspicua, in vexatione pro fide Christi paroeciae suae, crudeliter a kozacis caesa, cruentis vulneribus confecta, brevi obdormivit in Domino, inimicis suis dimittens crimina in se admissa, Sepulta a familia sua.

51. † **Joannes Kościuszek.** 52. † **Theodorus Kościuszek.** 53. † **Vincentius Bazyluk.** 54. † **Paulus Kozaka.** 55. † **Theodorus Bocian.** 56. † **Simon Pawluk.** 57. † **Andrea Charytoniuk.** 58. † **Trochimus Charytoniuk.** 59. † **Joannes Romaniuk.** 60. † **Onuphrius Tomaszuk.** 61. † **Andrea Kupik.** 62. † **Joannes Kupik.** 63. † **Joannes Łuciuk,** hi omnes tredecim martyres, fide Christi morum probitate conspicui, de paroecia Drelow incolae. Ab anno 1866 usque ad annum 1874 omnes pro fide Christi et continuatas vexationes passi sunt.

Quum 17 januarii an. 1874 parochiani circumvallavere ecclesiam suam, custodientes eam sua piissima prece et cantu exercitus pedester advenit sexcenti milites, et ducenti kozaci cum missionum duce districtus praefecto Kotow dicto. Qui jussit populum ut discederet, ut valvas ecclesiae aperiret, et a gubernatore popam missum honore debito salutaret.

Contradicentibus parochianis, Kotow ira excandescens, omnes viros et foeminas funibus convelli jubet, ac religatos de

coemeterio extrahi in plateas. Laqueos sibi injici passi sunt parochiani, ab ecclesia tamen sua et de coemeterio nemo est vi extractus. Tum milites pedestres dato signo primo et altero tuba canto, quum populus devotus in terram prostratus sacros hymnos ad Deum maxima vocis contentione supplicasset, explettes jussa Kotow ducis sui, inermem populum mortalibus suis armorum telis ferire coeperunt. Cum multi nimirum inter milites invenirentur poloni et catholici, ea supposita ratione, occisae sunt tredecim personae, et vulneratae plus quam ducentae.

Mox jussu Kotow kozakorum ac peditum in populum fidelem ruit exercitus, qui viros, mulieres juvenesque obruit flagris, pugnis, funibus, armis. Sepultis per milites tredecim confessoribus fidei, cum milites solum et kozaci circumvallarent ecclesiam, foribus ejus effractis intraductus est popa schismaticus.

In vanum Kotow quaerebat ex parochianis, ut jurarent, se nunquam fore inobedientes caesari, ejusque popam honore debito observa uros. Una et magna voce responderunt ei confessores fidei: „Nunc nos pro fide sacra et nostrae matris ecclesiae defensione proximos morti fecisti. Sed si voluntate Dei ereptas vitae recuperaverimus vires, popam schismaticum nunquam parochum nostrum agnoscemus, et praesentia ejus profanatam ecclesiam nostram dimitemus“.

„Maledicta sit catholica et Polona anima“ incensus ira exclamavit colonus Kotow.

Plures graviter vulnerati, noctu, altera et sequenti die sunt mortui, sed nomina eorum non sunt notata.

64. † **Simon Jozefaciuk** de villa Manie, paroeciae Międzyrzec fidelis, incola septuaginta trium annorum senex, anno 1874 una cum fratribus suis parochianis, plures vexationes est passus, ab anno 1867 usque ad 1875 annum.

Tandem 1874 anno 24 decembris, in Międzyrzec venit missionis caesariae magister Kotow, qui congregatis in locum spatiosum parochianis, dixit ad eos: „Nolo in colloquio vano vobiscum ferere tempus. Ecce campi hujus partes duae! haec dextera illa lacva! In dexteram veniant oves mites, dociles, quae caesaris fidem sacram in silentio suscipere, ecclesiam suam frequentare, et a catholica fide suum abducere animum sint pa-

rati. Laevam partem illam occupent, qui natura animi sui hircos olent, et in conservanda sua fide polona sunt contumaces“.

Qualis admiratio atque stupor eum oppresserit, tenueritque defixum, cum omnes foeminae et viri, senes et juvenes ab anno 14-o suae vitae, in partem sinistram venissent, dicentes: „Haec pars in terris sit nostral In ea volumus hirci esse pertinaces et inflexibites in nostra religione, gravissimasque pro nostra constantia ex judicio caesaris reddere poenas, quo facto posimus in supremo Dei judicio partem tenere dexteram ovium Ejus electarum!!!

Docebo vos ego seditionis stimulatotes!!! voce ranca exclamavit magister Kotow. Infracta patientia populi catholici, missionarius caesareae voluntatis, Kotow mentis non compos videbatur, iraque accensus contundebat pugnis catholicos, ut eos ad sacra caesaris attraheret. Victimam odii ejus furibundi se praebuit jam supra dictus *Simon Jozefaciuk*, de villa Manie incola septuaginta trium annorum senex, vir sobrius et honorabilis, prudentia, fide omnibus praestans, qui jam cruciatu pro fide oppressus et vulneratus, in cancellariam caesareae missionis ducis, in Radzyń vocatus est. Kotow singularem ei caesaris gratiam, ejusque familiae auxilia offerens, postulabat pervicaciter, ut vicinorum suorum parochianorum animos impelleret, ne temere supremae caesaris voluntati resisterent, et sacra rossicae fidei amplecterentur.

Senex Jozefaciuk vir probus ac simplex censuit hominem prudentem ac pacificum secum loqui, simpliciter igitur respondit ei his verbis: „Magnifice Domine! Istaе manus meae per totam vitam gravi et honesto exercebantur labore. Quotidie mane et vespere attollebam eas humili prece ad Deum, in illis gestabam filios et nepotes meos, eosque sacrae catholicae fidei nostrae veritates sacras docebam. Quomodo ergo exquirere a me potes, Domine, ut has manus commaculem subscriptione mea fidemque suscipiam quam ignorem, quam timeo, nec cognitam velim!“.

Kotow, qui patiens audire verba senis videbatur, sensim succumbens odio et indignationi furenti, de loco exsiliit suo, accurrit vehemens, senemque pugnis humi prosternit. Pedibus eum ferit tanquam brutum rabie infestum, vulnera senis in fla-

gellationis pro fide periculo jam accepta et parum coita, calcibus furenter renovat, vulneribus pectus, caput ac ventrem senis catholici oplendo novis. Cum corpus senis sanguine sparsum et fere exanime videret, convulsum funibus jubet in carcerem detrudi. Sed quum perspexisset de fenestra sua, senem fractum viribus et officio pedum carentem, militumque brachiis portari, jussit eum solvi funibus, liberatumque domum remitti. Sed equos de curru liberati Simonis sejungere praecepit et publico vendere mercatu quae poena pro caesareae religionis „contemptu“, in aerario missionis deponeretur.

Senex sauciatus vix adrepsit ad suum jam sine equis currum, et humi semivivus, jacuit. Inventus est Samaritanus quidam, qui senem derelictum studiose in suum vehiculum transtulit eumque domum pervexit. Jozafaciuk pro confessione suae fidei vexatione viribus fractus, post tres dies spiritum suum catholicum Deo reddidit, in coemeterio per suos sepultus, relinquens ipsis exemplum thesauri fidei catholicae in periculis observandi.

65. † **Basilius Iwańczuk.** 66. † **Semen Iwańczuk** de parochia Dołha, fide catholica et probitate morum ut omnes parochiani praestantes. Omissis ab anno 1867 vexationibus anno 1874 exeunte duce missionum notissimo nobis Kotow, exercitus ducentorum kozacorum, et quadringentorum pedestrium istam paroeciam per duos menses obsesus funditus devastavit, et incolas pro caesareae fidei contemptu crudeliter cecidit. Primitiae hujus persecutionis fuere memoratus supra *Basilius Iwańczuk*, gladio kozaci dissecto capite trucidatus, nec non *Semen Iwańczuk* post tormenta missus in carcerem Brześć, ubi saepe pro fide caesus catholicam animam Deo reddidit. Sepulti per kozakos.

67. † **Apolonia Lis.** 68. † **Joannes Łopaczuk.**
69. † **Theodorus Wojciuk.** 70. † **Nicolaus Klioniuk.**
71. † **Joannes Lis.** 72. † **Paulus Wilgórski**, omnes de paroecia Hołubla martyres, fide et morum sanctitate noti ut eorum tota paroecia.

Cum vexatio paroeciae ab anno 1867 nihil effecisset, colonus Kaliński 1872 anno cum Kozacis ducentis Hołublam venit,

et omne quod erat catholicum, caesarisque religioni contrarium de eorum ecclesia ejici jussit. Tunc parochiani congregati penes valvas ecclesiae suae humiliter rogabant colonum ne res sacras a patribus suis Deo oblatas, imagines Sanctorum, vexilla, altaria cum Ciborio Sanctissimo ejicere kozacis permetteret.

Sed cum kozaci coeco et sacrilego in res sacras involassent impetu, parochiani ut sacrilegam kozakorum actionem impedirent, magno fortique animo restitere et conclamarunt: „Prius nobis baculis vel ferro eripite vitam, tum demum cadavera nostra vestris pedibus calcando, ejicietis de ecclesia nostra sacra catholica“.

Quae insolens, atrox, atque audax parochianorum vox interjectionis, kozacos ita defixit, ut prae stupore obmutuerint, nescientes quid sibi agendum esset. Sed Kaliński voce hac viva sacraque populi catholici non est attonitus, immo vero evaginari gladios iisque pungi, et contradicentem voluntati caesaris populum catholicum caedi jussit. „Voluntas caesaris est omnibus ecclesiis et sanctissimis earum rebus sanctior“, furiosus jactabat Kaliński. Moxque ducenti kozaci cum suo colono irruerunt in parochianos. Inermes vi barbara humi in coemeterio ecclesiae prostrati caesi sunt et vulnerati, omnibus fracti viribus, a cosacis asportati domos, per tres menses jacuere infirmi, feбри et gravissimis doloribus correpti.

Anno 1875 denuo Kaliński Hołublam adiit, ut missionarium suum cum fidelibus redintegraret proelium. Mox parochianos extra villam, ad parvam Christi affixi capellam collectos, interrogavit, num jam in animo haberent in caesareae fidei sinum venire, ac caesaris mereri gratiam?

Qui responderunt: „Christus Suam fidem in Petro apostolo et successoribus Ejus firmatam, reliquit nobis confitentam. Fidem hanc catholicam nunquam deseremus. De hac sancta cruce ad quam adduxisti nos, quamque nunc oculis et animo nostro cernimus, vis sacra cor nostrum desiderio implet, ut pro fide sacra catholica sustineamus omnia quaecumque velis. Circumcirca nos lignorum struem facias ingentem eamque accendi jubeas. Prius flammis ejus cremati erimus, non secus ac familia catholica Koniuszewski in villa Kłoda, quam nostram catholicam ejurabimus fidem“.

Excogitata tum Kaliński mandavit confessoribus admovere tormenta. Et cum in villa omnes jam infirmi et morti proximi jacerent, quum nullum armentum, pecus, nullumque domesticum volatile in villa jam remaneret, atque omnes domus devastatae, desolata horrea, vel in cineres redacta essent, dum tota haec villa Hołubla solitudini similis pateret desertissima, tunc Kaliński de ea cum suis kozacis exiit, nullum caesareae religioni adferens commodum, praeter missionis ignominiam.

In tormentis et vulneribus vitam suam pro fide Christi probanda dederunt supra jam memorati martyres tres, reliqui *Joannes Lis* post barbaras vexationes vulneribus concisus, injectus carceri, morbo consumptus est. Sepulti a kozacis. *Paulus Wilgórski* septuaginta annorum senex, crudelissime caesus, eodem die expiravit domi, ante mortem rogavit adstantes foeminas ut ab ipsis clam sepeliretur, sine kozakorum et schismatici popae interventu. *Nicolaus Klioniuk* post tormenta fessum ejus corpus per longum villae spatium trahebatur a kozacis, in suo lecto jacuit morbo oppressus insanabili Lazaro similis, animam catholicam Christo reddidit, et fortassis clam per suos in coemeterio sepultus.

73. † **Ignatius Klimczuk** de paroecia Czołomyje incola de villa Wyczółki honoratissimus et magnae fidei confessor et martyr.

Anno 1875 notus nobis missionis dux Kaliński quamvis per mensium duorum spatium paroeciam hanc tenuit circumseptam militibus et kozacis, et vexatione crudeli affecisset catholicos, poenis impositis devastatam, sed ad caesaris haeresim non conversam, paroeciam relinqui est coactus. Fidei tum confessor extitit memoratus supra *Klimczuk*, post crudelissimas vexationes et kozakorum plagas, in carcerem in Mordy missus, vulneribus confectus brevi mortuus est, et a kozacis sepultus.

74. † **Joannes Klimczuk.** 75. † **Petrus Szymański.** 76. † **Thoma Romaniuk.** 77. † **Joannes Wasilczuk.** Hi confessores fidei de paroecia Grodzisko.

Jam ab anno 1867 parochiani pro defendenda sua fide catholica et ecclesiae Sanctitate permulta sunt passi, baculis kozakorum et gladiis lorisque caesi. *Joannes Klimczuk* ense kozaci

pro fide confessa in capite caesus, sine mente et sine ullo sensu in terram cecidit, et eodem die vulnere est mortuus. Alter *Petrus Szymański* incola de villa Hołoweńki, vulneribus confectus, in carcere est mortuus, *Thoma Romaniuk* septuaginta annorum senex et *Joannes Wasilczuk*, cum loris conscisso corpore et sanguine respersi humi jacerent, Devel colonus dux missionis contundebat eos pedibus, intensaque voce clamabat. „Claves ecclesiae reddite et magni caesaris fidem suscipite, tunc gratiam merebimini meam.“

Responderunt cruciati: „Da nobis iterum gratiae tantum, quantum jam accepimus, tunc quieti erimus, neque ullam jam abs te gratiam requiremus... Sed fidem nostram catholicam non ejurabimus, neque claves sanctae nostrae ecclesiae, dum in corpore spiritus vagatur, in profanationem tibi reddemus.“

Ira exandescens Devel, calcabat pedibus unum et alterum confessorem fidei, diris eos persecutus execrationibus: „Maledicti poloni! maledicti catholici! morte vos omnes afficiam!“ Martyres hi altero die sunt mortui Sacramentis muniti. Alii confessores fidei, ut equi vel asini jungebantur curribus, et a kozacis insessis lacerati verberibus trahere currum impellebantur. Laeto vultu visuque ad facinora haec kozakos adhortatus est senex colonus Devel.

78. † **Theodorus Cipułowicz.** 79. † **Philippus Oczkus.**
80. † **Basillus Oczkus.** 81. † **Anna Anisiewicz.** 82. † **Christina Weliszuk.** Confessores fidei de paroecia Włodawa.

Guberniales consiliarii missionis caesareae confidebant, si pecuniariae poenae deduxissent paroeciam ad extremam miseriam, et ultimum incolarum armentum, aut quotidiani usus res domestica, vel ultima frumenti grana essent vendita auctivo mercatu fore, ut ad paupertatem, famem lachrymasque miseriae deducti paroeciani, non audaces contumacesque, sed paratiores essent ad sacra caesareae fidei suscipienda. Quae tamen consilia evanuerunt omnia.

Paupertate et miseria oppressa tota quidem paroecia Włodawiensis, civitas, rura villaeque, senes et juvenes in lachrymis jacuere, consummabantur jejunio omnes et luctu contabescebant, sed erigebantur fortitudine, fideique suae constantia, et schismatici non sunt facti.

Sine ullo itaque a tyrannis sperato successu, quadringenti equestres totidemque pedites de Lublino conducti, jussu ducis missionis saevissimam et barbaram vexationem exsequebantur. Caesi tum sunt iterum atque iterum omnes parochiani a quinto decimo anno vitae ad ultimam senectutem usque. Audaciores mittebantur in carceres Biała, Radzyń, Siedlce, Brześć. In Włodaviensi carcere conductis pictoribus, Tur magister missionis caesariae, jussit in parietibus horridos depingi diabolos, quorum terrore et visu minisque diabolicis ubique sparsis, incarcerati facilius ad sacra aspirarent caesarea, et obliviscerentur catholica. Sed incarcerati amissis viribus in tormentis, vita jejuna fracti, continuoque moerore confecti in certamine pro sacra fide tuenda, visu horridos in pictura diabolos, indifferenter aspiciebant, neque eorum movebantur infernalibus furiis, cum dicerent, se libentius versari cum diabolis pictis, quam vivorum esse consortes, qui in terris infernalem missionem exsequerentur, fideles Christi vexantes et satanarum imagines pingentes.

Victimae hujus cruciatus sunt quos superius posuimus. *Cipulowicz* et *Oczkus Philippus* post tormenta altero die sunt mortui persecutoribus dimittentes crimina, a mulieribus sepulti. *Basilus Oczkus* vulneribus oppletus missus in carcerem Bialae, ibique brevi diem supremum obiit per kozakos sepultus. Mulieres: *Anisiewicz* tormentata, Bialae in carcere mortua est. *Weliszuk* post tormenta in Brześć missa, in Brestensi nosocomio est mortua vulneribus.

83. † **Erasmus Abramiuk.** 84. † **Thecla Lisicka** de villa Tyśmienice. 85. **Daniel Abramiuk.** Confessores fidei de paroecia Ostrów.

Post annos cruciatus, in paroeciam 1874 anno mense decembri a gubernatore missus est in Ostrów capitaneus Gołowiński cum sexcentis peditibus et tercentis kozakis. Altera die ferus Gołowiński ad ordinationem gubernatoris, immanem missionis suae tragoediam non in civitate Ostrów palam, sed in villa Jamy, in reticentia possibili agendam decrevit. Mandato ejus obsequentes omnes parochiani steterunt loco edito, ad audiendum verbum voluntatis caesariae.

Tum tercenti kozaci cum lanceis, et quadringenti pedites cum suo militari vexillo expanso, nec non cum magno tympa-

norum sonitu et cantu classici ad populum congregatum accesserunt. Demonstrativa haec militaris actio in animis fidelium effectum, quem vellet Gołowiński, expressit nullum, cum omnes parati essent fidem confiteri suam, omnesque pro ea perferre vexationes.

Mox a Gołowiński fideles jubentur sejungi, viri in una collocantur parte in altera foeminae, et juvenes de sedecimo ad vigesimum secundum annum. Foeminarum et juvenum agmen circumclauditur quadringentis peditibus armatis, viros compactos circumdant ducenti kozaci, et reliqui centum stant cum elevatis sursum funibus et loris, sui ducis jussa exequi parati. Tum Gołowiński altissima voce ad fideles dixit. „Quaero ex vobis ex suprema caesaris voluntate, ut popam et renovationem omnem in vestra ecclesia libenter suscipiatis.“

Renitentibus parochianis, „Ecce kozaki!“ exclamavit Gołowiński, irae furis agitatus. Isti sunt parati ad sanguinem vestrum effundendum!“

„Voluntas tua fiat! Si noster sanguis est tibi necessarius, effundas eum. Sanguis noster pro fide tuenda effusus, nostra erit ad Deum oratio, et pro peccatis nostris salutaris poenitentia,“ respanderunt fideles.

„Atqui vos rossicus populus estis, cur igitur quod rossicum est odio persequimini?“ interrogavit Gołowiński.

„Nos populus a proavis Romano-catholicus, gens polona sumus,“ subjecerunt parochiani.

Contentione hac dicendi finita, Gołowiński rauca voce de animi odio in fideles exclamavit: „Romano catholici et poloni excedite in hunc locum apertum!“ Quo temporis momento omnes, quotquot erant viri ac mulieres in designatum locum transierunt pro sua fide probanda omnia perpeti parati.

Tum Gołowiński maximo inflammatus furore, de albo parochianorum ordine evocabat quemque. Milites custodiebant parochianos, et kozaci ad terram prostratos fideles, diris suis flagris torquebant. Tyrannus fumum tabaci ore hauriens, perambulabat hunc vexatorum et gementium locum, et insectando invehebatur in illos, clamitans: „Si non hodie, crastina die omnes moriemini.“ „Da nobis die hodierna mori!“ respondebant in tormentis confessores fidei! „Vitam facile franges, at videm non eripies nostram!“

Inter confessores fidei conspersus sanguine gemebat *Erasmus Abramik*, supra notatus incola de villa Jamy, ultra septuaginta annorum senex. Cum nepotes ejus in dolore et maestitia flentes adprecarentur misericordiam tyranni, iste laeto animo allocutus est cruciatum senem, dicens: „O senex fatue, miseret me tui, quod tam stultus sis ideoque meritis tam abjectam poenam. Tu natura tua catholica et polona audax es, sed video non fore, ut alteram jam huic similem perpetiaris poenam, sed cum filiorum et nepotum tuorum maledicto vitam miserrimam tibi finiendam esse certe confido!“

„Non me piget meorum“, haesitante voce et lingua compressa *Adamik* senex respondit. „Deus Omnipotens protector erit eorum... Et illi, scio, pari modo atque ego, custodient fidem suam... Equidem sine ista poena brevi moriturus essem... Quodsi mortem mihi acceleres, Deus tibi parcat... Sed fidem meam non franges...“

„Maledictum polonum pecus!“ voce elata et rauca eructavit *Gołowińskij*, et semivivum senem in densam nivem projici jussit, qui altera die est mortuus. Caesis viris caesae sunt mulieres juvenesque omnes a sedecim annis aetatis suae. Fons lachrymarum et sanguinis confessorum augebat fidem, in tormentis patientiam. *Gołowińskij* misit politiam in Ostrów et in adjacentia rura, nec non etiam ad judaeorum familias in Ostrów, ut sub gravi poena pecuniaria praepararent pro infirmis cubacula. Infirmi graviusque vulnerati de loco cruciatus in curribus mittebantur domos suas. Per quattuor hebdomades *Gołowińskij* inspiciebat aegrotos medici loco, explorabat ipse infirmorum arteriae pulsum, in capita eorum jubebat applicari nives. Exactis duobus mensibus sexcentos viros misit in carcerem, ad mortem damnatos, caeteros vero ad severimas servitutes coëgit.

Thecla Lisicka de villa Tyśmienice crudelissime caesa et missa in carcerem Białae, ibique obiit, a kozakis sepulta. *Daniel Abramik* frater *Erazmi*, septuaginta annorum senex post varios pro fide cruciatus perpeccos, detrusus in carcerem Białae, annoque ibi carceris finito, ut „contumax“, in profundas Rosiae terras exilio est punitus. Post annos quinque exilii exardescens desiderio ecclesiae et domus suae, de exilii loco fuga sibi consuluit, et laetus ad suos clam venit. Sed anima hujus miseri senis brevissimo inter suos explebatur gaudio. Post dies aliquot

politia indagativos oculos suos coniecit in eum. Catenis constrictus in carcerem Siedlcensem jussu Gromeka detrusus, iterumque in prioris exsilii sui locum decretus erat. Verum humanior Gromeka, honesta beataque mors, confessorem fidei e potestate vexatoris, iteratoque exilio liberavit. Qui in Siedlcensi carcere corpore tumens, fidellimam animam suam Christo judicandam reddidit, a kozacis sepultus.

86. † Nicephorus Kościuszko. 87. † Luca Elczuk. 88. † Simeon Kościuszko. 89. † Joannes Klimiuk. 90. † Laurentius Klimiuk. 91. † Catharina Chilczuk. 92. † Antonina Olesiejuk. 93. † Praxeda Kowalczuk. Omnes hi de paroecia Rozwadówka confessores.

Anno 1874 mense decembri jussu Tur, pro fide catholica confessa, tam terribili cruciatu tormentati erant, una cum omnibus parochianis, ut viri quingenta kozakorum flagra et mulieres trecenta passi erant. Vulneribus mortiferis afflicti et semivivi, a kozacis opplebantur nivibus. Dubia spe vitae, morboque ursi per septem menses gravissimo, semivivi relegati sunt in carcerem Siedlcensem, et ibi sunt mortui, Christo Judici fideles suas commendantes animas. A kozacis sepulti.

94. † Nicolaus Kuźmiuk. 95. † Franciscus Grabowski. 96. † Uxor Francisci Telecki. 97. † Uxor Alexandri Michaluk. Confessores hi fidei catholicae de paroecia Parczew ab anno 1867 ad 1875 usque continuo vexati erant cruciatu, una cum suis civitatis et villarum incolis. Deinde anni 1874 hieme venit in Parczew toties memoratus colonus Tur, qui congregatis omnibus parochianis dixit haec: „Omne odium vestrum et religionis caesariae contemptum potentissimus caesar misericordissime vobis ignoscit conditione hac adimplenda, ut in album confessorum caesariae fidei nomina vestra libenter inferatis. Et ut rem brevius finiam, videte! Ecce campi partes duae; haec laeva, illa dextera. Qui vestrum hanc laevam tenuerit, erit amicus caesaris, ejusque sacrae fidei confessor! Qui vero in partem venerit dexteram ostendet se inimicum caesaris, atque ejus religionis adversarium, dignusque erit poena durissima et mortell!

Instructione hac audita, omnes parochiani quasi uno communi passu contenderunt dexteram tenere partem campi, et una

voce responsum dederunt: „In extremo Dei iudicio, stabunt iusti in parte dextera. Et nobis hodiae haec pars dextera maxime placet et convenit, cum tutissima sit et periculo vacua.

Quo audito Tur ira accensus, per tres menses crudelissime vexabat parochianos. Decesserunt de vita *Kuźmiak* magister ruris, homo devotus et honorabilis crudelissime caesus, vulneribus oppletus, per liberos suos domum brachiis adportatus, noctu ejusdem diei mortuus est, remittens debita inimicis suis. *Grabowski* in tormentis vulneribus confectus, per undecim menses constrictus compedibus in carcere Siedlcensi vita functus est, sepultus a kozakis. Ambae foeminae pro fide sacra tormentatae, animas catholicas Christo obtulerunt exemplum fidelitatis relinquentes posteris suis, a kozakis sepultae.

98. † **Antonina Bartoszuk**. 99. † **Catharina Jaromczuk** de paroecia Rogów foeminae devotae moribusque exemplares. *Antonina* post mariti sui pro fide cruciati, de carcere Siedlcensi in Syberiam expulsionem, ipsa in confessione fidei catholicae crudeliter est caesa; contractis a kozakis ambabus manibus et digitis, de capite evulsis capillis, in summis doloribus, vulnerata, Lazaro similis post annum e vita catholica, de lecto, substramento miseriae, ad Christi tribunal evolavit, inimicis facinora in se admissa remittens. *Catharina* eandem ob causam, aequae saevissima passa est tormenta, et insanabili morbo de vulneribus correpta, relictis liberis, orbatis jam suo patre in Rossiam pro fide relegato, post tres infirmitatis menses vitam Christo reddidit. Ambo foeminae per suos vicinos in coemetario parochiali sepultae sunt.

100. † **Clemens Mironiuk** de paroecia Mszanna et villa Dziatkowice incola, homo devotus, confraternitatis SS. Rosarii socius, anno 1874 in paroeciae generali vexatione pro fide confessa, iterum atque iterum caesus kozakorum flagris, dein in carcerem Siedlensem missus, ibique per inediam et iterata kozakorum flagra, in cruciatu vitam suam catholicam finivit, inimicis parcendo. Sepultus a kozakis.

101. † **Gregorius Kowalczuk** Incola de paroecia Uścimów vir probus et magnae fidei, confratribus vitae exemplar, confessor fidei fortitudine praestans, a kozacis pro fide confessa

caesus, infimae et atrocissimae servituti addictus, una cum omnibus parochianis crudelia passus, sanguine sua pro fide sacra conspersus, vulneribus concisus, vitam brevi finivit in summa miseria, parcens fidei Christi inimicis, animam suam Deo commendans. Sepultura ejus ignoratur.

102. † **Joannes Antoniuk** de paroecia Prochenki incola vir fide et sanctitate morum conspicuus. Cum suis confratribus, pro Christi fide confessa, a duce Klimenko jussus et a prima luce usque ad extremam dici vesperam quotidie contra ventum ac nivem detecto capite stare. Et quum tormentum hoc ad tres hebdomades permansisset, Joannes exinde gravi morbo oppressus est. Redintegratis viribus quum fidem Christi ejurare nolisset, prima et altera vice caesus kozakorum loris, post quingenta flagra spiritum suum reddidit invictum. A kozakis sepultus.

103. † **Justinus Dawidiuk** de paroecia Witulin et de villa Osówka incola, vir magnae fidei et morum vitae catholicae exemplar. Januario 1875 quum in hac paroecia crudelis saevisset Klimenko caesariae missionis dux ferus, Justinus cruentas quaestiones pro fide sua confessa passus, vulneribus acceptis et debilitato corpore in carcerem Siedlcensem missus. Tribus annis in carcere exactis in Syberiam relegatus, in itinere ad locum sui exilii, e vita decessit.

104. † **Stephanus Byczkiewicz** de Janovia civitate, pro fide Christi a kozakis trina vice caesus est pro confessa catholica fide, contumax et inimicus caesariae religionis in Siedlcensem carcerem detrusus, de Siedlce adportatus Białam, de Biała in carcerem Brestensem missus, ibique post tres annos carceris et tormentorum in Syberiam ut contumax est missus, sed mors missione caesarea humanior, confessorem in itinere vulneribus et inedia defessum, ad Christi tribunal vocavit. Ubi sepultus, incertum.

* * *

His brevissime ut possem, Podlachiae martyrum enumeratis nominibus, justissime pariter adumbravi eorum fidei constantiam, in responsis eorum hostibus miram prudentiam, docilitatem ardoremque sacrum eorum animi, in vexationibus fortitudinem, miramque pacem in tormentis morteque ipsa.

Non vim humanam haec eorum miranda produxisse mundo vidimus, sed Gratia Christi abundans Ejus fidei sacrae formavit athletas, illiteratosque hos Podlachiae homunculos caeteris, etiamsi doctissimis, in exemplar patientiae in adversis, et in fidei sacrae defendendae consecravit magistros. Nonne hic Digitum Dei eluxisse mundo vidimus?

Re vera, quum caesar suae missioni in catholicos cruenta arma deponenda, et vaginis reddendos gladios decrevisset, excogitati sunt, ut jam diximus, a ducibus schismaticae missionis in fidelem populum cruciatus, infernali sua varietate atque immanitate barbara distincti, quique atrociores erant ipsa morte de plumbo militaris tormenti in fideles misso, morte repentina et a fidelibus vehementer expetita: „Si frigore et tormentis vitam amiseritis catholicam, caesarea crescet fides, nam reliqui quamvis paucissimi, in caesareum venient sinum“ futura praesentientes vaticinabantur missionis tyranni.

Verumtamen coactiva haec in fideles et continuata in tota Podlachia a 1867 o ad 1875-um usque annum vexatio, tormentorumque haec barbaries extrema, non minuit, immo vero coelestem fidei catholicae ardorem, et pro ea mortis desiderium in confessoribus auxit, mirumque in modum cumulavit.

Unde jure merito immortalis memoriae SS. Papa Pius IX Sua infallibili voce, fideles martyresque Podlachiae, catholico mundo ostendit, Sanctamque Sedem Apostolicam summo inde repleti gaudio declarat quod Deo, Angelis et mundo catholico, Podlachienses fidei confessores et martyres *plane heroicum* (non fere heroicum) demonstrarunt spectaculum.

Ergo hoc jam judicio SS. Papae Pii IX singuli hi martyres, quorum centum et quattuor tantum exprimere potuissemus nomina, quum eorum ossa et nomina jam tum a Sa Sede Apostolica Beatificationis palma velari esset dignum, hodie a Polona gente tota cum suis Episcopis et Clero est summe desiderabile expetitumque.

Hic namque sanguis innocens Podlachiensium martyrum, kozakorum pedibus calcatus, ut vox justorum Abel ad iudicium Dei clamando ascendit, et tunc miranda opera justitiae Dei apparere mundo. Caesar Rossicus durissimum in modum trucidatus, de injuriae scelere throno in iudicium Dei vocatus est. Berg,

Kotzebue, Hurko, Gromeka, tyranni fidelis Podlachiae populi, paralyti phtisique correpti, crudeles suas evomuere animas. Potentiae tres maximae orbis, in viam justitiae explendae jugulatis a se populis venire sunt coactae. Coelestis irae in Poloniam martyrum Podlachiensium sanguis deprecatus est placamina, et Ecclesia Polona ejusque populus fidelis summo exultans gaudio Apostolicum Nuntium excepit. Qui Apostolica catholicissimarum civitatum Chełm et Janów visitatione, a schismaticos et haereticos obsessas, Sacra Sua Apostolici Legati benedictione, catholicis reddendas indicasset, et Ipse Divino ductu ad universa polonorum vota et Podlachiensium martyrum preces, Successor Sancti Petri in Vaticani Cathedra, Catholico totoque mundo divus inclauit Pastor.

Quem Deus Optimus in plurimos salvum incolumemque servare dignetur annos!

* * *

Martyrum Podlachiensium a S. R. Congregatione in duas classes separatio facta, 1-o in eos, qui ipsis tormentis vita fuissent deleti, et 2-do qui post cruciatus altera vel sequenti die de vulneribus et morbo essent mortui, animum omnium nostrum mire attentum tenuit, defixitque. Conspeximus etenim ex mente S. R. Congr., Beatificationis privilegium tribui posse martyribus ordinis prioris, posterioribus vero neglectis omissisque.

Fatemur submisse, nos martyres nostros in tres ausi sumus discernere partes, sed omnes ut aequalis fidei fortitudinis, contemptus mortis ita et aequalis meriti apud Deum et Ecclesiae Judicium dignos esse censeremus. Etiam 2-da et 3-a pars plus passae sunt pro Christo!

Primi quidem vita deleti kozakorum flagris, aut aliis cruciatibus, erant ut scire possem homines senes mulieres, juvenes, viribus infirmi, qui ut omnes, summe expeterent pro Christo dissolvi vita, sanguisque sui hostia, catholicae fidei obsignare sanctitatem.

Secunda classis martyrum nostra tenuit homines viribus fortiores, qui barbaros atrocissimos etiam cruciatus pro fide sua perpeti valerent. Tandem et ipsi viribus fracti, vulneribus concisi, de torturae arena puberum brachiis attracti domum, affixique grabato vili, in patientia laetoque animo, expectabant

mortem, quam non inimica kozakorum flagra, sed jam mortalia vulnera eorum accelerabant propria. Ultimis, noctu et secreto, muniti Sacramentis, in oculis ministri Ecclesiae, de barbara immanitate triumphando, ejusque remittendo debita, ad sempiternam lucem Martyrum excedebant.

Utrum divinarum Rerum sublimi scientia, et iudicii Sacri disciplina, hi posteriores pro fide Christi athletae, minus digni in Beatificationis Iudicio martyribus ordinis prioris associari censerentur?

Duobus his martyrum ordinibus, iudicio humili nostro et jure quoque immortalis martyrum meriti, adjunximus tertium etiam genus pro fide martyrum, qui post ruinam fortunae, repetitos cruciatus immanes, vulnera, morbos ut heroes Christi,—sed iudicio missionis caesariae ut contumaces, religionis imperatoriae contemptores, rossicae societati nocivi, ad mortem damnati, detrusi in carceres, ibique brevi, vel aliquando post annos tres, vel quattuor aut etiam septem mortui essent, kozakorum enecati barbarie. Utrum ipsi pro fide Christi invicti pugiles martyres, fratribus suis duorum priorum ordinum, in Beatificationis iudicio, associari nequirent? Arenae Podlachiensis cognoscatur ordo.

Activae missionis caesariae tempore, carceres in Brześć, Siedlce, Biała, Sokołów, Międzyrzec, Włodawa, Parczew, etc. erant horribiles, atrocioresque Mamertino olim paganorum terribili carcere. De Mamertino etenim aliquando corruptis pecunia custodibus, damnati ad mortem christiani libertatem redimebant. Sed qui incarceratus et simul pro fide sua ad mortem damnatus in Podlachia, mentem suam excitare ausus esset ad possibilitatem corruptionis custodum carcerum et kozakorum, vel fuga exinde vitam salvare suam, quum Podlachia tota catholicis esset communis eo tempore gehenna carcer?

Olim in paganorum arenis fame enectae bestiae, ad christianorum pedes adreptae, comiter eos lingebant, unguibus dentibusque suis mirifice reconditis. Flammae accensi rogi injectos christianos mire salvabant intactos. Sed milites et kozaci probe expleti et ingurgitati de catholicorum martyrum bono, in carceribus domnatos ad mortem crudeliter dilaniabant. Mira fidelium patientia interdum permovebat etiam dura ipsorum kozakorum corda, qui suis crudelibus loris lentius aliquando premebant

incarceratorum corpora, jam sanguine perfusa. Sed quum atrox fidei caesareae dux hanc kozakorum lenitatem perspexisset, iubebat humi prosterni eos, atque ipsis centum aut ducentas immitti flagrorum plagas, ne missionariorum caesareorum oblivioni darent officium. Ducum caesareae missionis accensa flamma, eorum ira odiumque in catholicos non comprimabatur, tempore earum diutino, sed in dies crecebat magis, infernali circumfusa aestu.

Incarcerati, immissis catenis in manus pedesque saepe propellebantur a kozacis de uno carcere in alterum, eoque tempore subiciebantur a rectoribus missionis kozakorum flagris, continuo quaesiti, utrumne caesareae fidei mallent submitti. Insuper prima et decima quinta die cujuscumque mensis, de carceribus in tabularia missionis vocati, interrogabantur seorum, utrum jam de liberationem suam tenerent paratam caesareae fidei jurare. Accepto quavis vice responso negativo, iterum atque iterum condemnabantur ad kozakorum lora.

Omnes carceres catholicorum damnatorum ad mortem, quindecim in Podlachia, non aliud, nisi generalis nosocomii praebuere spectacula, ad quae medico aut castrensi chirurgo non patuit aditus. Damnati evulsis dentibus, contusis maxillis faciebusque, viribus fracti et imbecilles, crudelia sunt passi, laeti tamen erant animo, utpote qui pro Christo pati inventi essent digni. Isti catholicae fidei strenui confessores, ad duos, quattuor, septemque annos usque, Lazaro similes moriebantur in carceribus per kozakos eorum in fossam cadaveribus dejectis, sua virtute fidei felices, animabusque Ultimis Sacramentis, medio noctis silentio, occulteque recreatis.

Et quamvis hi omnes martyres omni die miseriae suae facile consuli possent, proferendo coram suis carnificibus, expetita ab iis duo Iscariotae verba: „*ejuro Christum*“, aut „*Romano catholicam ejuro fidem*“, et tunc non solum de foedo carcere exire liberi, sed privilegiis, argento, auroque missionis caesareae cumulari, diurnisque scriptis ejus efferi, qui tandem inventus esset in vivum exemplar contumacibus et fidei caesareae contemptoribus, sed de pluribus ad mortem pro fide sacra damnatorum millibus, neque unus a missione desiderabilis, inventus est Iscariota. Alii eorum interibant incarcerati, cae-

teri omnes post annos carcerum, currubus politiae una cum sceleratis, in Syberiam sunt eveci, ibique brevi tempore in vitae miseria mortui.

Fasciculo martyrologico meo viginti octo tantum nomina mortuorum in carceribus Podlachiae notare potui, quosque martyribus 1-mi et 2-di ordinis jure merito adjungere sumus ausi eosque a Sacro Judicio Apostolico martyribus primi ordinis cooptandos, humillime omnes supplicamus. Horum namque pro sacra fide tortura, quum omnium longissima atrocissimaque fuisset, merentur ipsi Consultissimi Judicii peculiarem attentionem, et decretum.

Sed Podlachia de 1867 ad 1879 annum usque martyribus suis pro fide plena divesque, Sacro Judicio offerre non dubitat etiam illos ducentos sexaginta Confessores fidei, qui cum summo merito spirituali, atrocissimis pro fide sua cruciatibus torti, ad mortem damnati fuissent, et post annos in terribilibus Podlachiae carceribus perpeços, missionis infesto decreto in Syberiam relegati, ibique hi strenui fidei defensores sunt jam mortui. Eorum numerus 260 est decima tantum pars confessorum fidei, qui in Syberia vel Rosia septentrionali morte exulum sacram suam catholicam confirmarunt fidem. Justus eorum numerus, secundum iudicium f. m. episcopi Jaczewski, testimoniis fidelium anno 1905, stabilitus, duo millia et supra confessores exules exhibet Podlachienses. Omnes hi heroici pro sua defensione fide milites, bonum certati sunt certamen; certaminis sui cursum de sua Ecclesia, patria familiaque expulsi, vitae suae hostia in Syberia consumarunt; fidemque suam in summis periculis sanctissime custoditam defensamque servarunt. Et quum in capita eorum, Apostolo teste, imponenda ipsis speratur corona justitiae in Coelis, Sancta Ecclesia in terris, bonum certamen eorum pro fidei thesauro, in gloriam Christi et spirituale polonorum fidelium commodum, decorabit certe Confessorum fidei laude et honore.

Sed Podlachia pervulgata „Sancta“, in Martyrologio suo nondum clausit suorum pro fide sacra martyrum numerum.

Sacrae Rituum Congregationis Judicio deferimus etiam primitias martyrum sacras, illam innocentium infantium multitudinem, qui sanguinolentae vexationis tempore ejulando, sicca matrum suarum sugebant pectora, sed fame frigoreque fessis

corpusculis suis languescenteque vita in brachiis matrum vel una cum ipsis fierent hostia Deo, martyrum primitiae.

Sed et alios proferimus innocentes a bimatu et supra biennium martyrum infantes, qui visu suos parentes vulneribus concisos, purpuratos sanguine, gementes, kozakorum furiis perterriti, obstupefacto animo, latibula extra domum quaerent abdita, ubi fame frigoreque pressi exspirassent animam augendo coeleste martyrum Podlachiae innocentium numerum.

De martyribus hujus ordinis omnis fere domus, familia vici, oppidi, ruris, civitatis in Podlachia gloriatur, quum praeter martyres senes, viros, foeminas, juvenes, obtineant in Coelis et suos coronatos innocentes martyres, qui primitiae Podlachiensium martyrum, fidelium honore solenni observari deberent.

His dictis jam finem affero. Conscientia animoque meo, Sacro Congregationis judicio enucleavi verissima, quae jam anno praeterito, ut superius dixi, juramento firmavi meo. Si novum juramentum meum esset Judicio Sacro visum ut necessarium, dum vivo, juramento hoc iterando me devinciri possum.

Caeterum, omnes mecum Podlachienses, aequae ac Poloni, Episcopi, clerus populusque fidelis, ad generalem invictamque erecti sumus spem, Sanctissimum Patrem nostrum suo decreto infallibili, Sacrum Congregationis Judicium confirmante, omnes pro fide sacra Podlachiae martyres, in album Beatorum Coelitum Solemni ritu relaturum fore.

Et quod olim f. m. S. Papa Pius IX *plane heroicum* nominavit, hoc ipsum Sanctissimus Plus XI Pater et Tutor noster Clementissimus **Beatum** vocabit sancietque.

* * *

I-o. Album nonnullorum Podlachiensium pro fide Sacra Martyrum, qui in ipsis cruciatus vitam suam pro Christo obtulissent.

NB. Numeri post nomina positi indicunt Martyrologii de 1921 an. paginam,
ubi brevis de ipsis est mentio.

	Pag.		Pag.
1. † Basilius Głowacki	36	31. † Oxenia Ryżkowska	53
2. † Joseph Koniuszewski	40	32. † Maria Czajkowska	53
3. † ejus uxor	40	33. † Josaphat Hryciuk	55
4. 5. † eorum duo filii	40	34. † Paulus Justyckiuk	55
6. † Luca Bojko	50	35. † Lewczukowa żona	55
7. † Constantinus Bojko	50	36. † Paulus Ignaciuk	55
8. † Philippus Kiryłuk	50	37. † Joannes Kościuszek	59
9. † Maximus Hawryłuk	50	38. † Theodorus Kościuszek	59
10. † Vincentius Leoniuk	50	39. † Vincentius Bazyluk	59
11. † Daniel Karmaszuk	50	40. † Paulus Kozaka	59
12. † Bartholomaeus Osypiuk	50	41. † Theodorus Bocian	59
13. † Anicetus Hryciuk	50	42. † Simon Pawluk	59
14. † Onuphrius Wasyluk	50	43. † Andrea Charytoniuk	59
15. † Ignatius Franczuk	50	44. † Trochimus Charytoniuk	59
16. † Joannes Andrzejuk	50	45. † Jóannes Romaniuk	59
17. † Michael Wawryszuk	50	46. † Onuphrius Tomaszuk	59
18. † Constantinus Łuka	50	47. † Andrea Kupik	59
19. † Joannes Kimicki	52	48. † Joannes Łuciuk	59
20. † Catharina Piałucha	52	49. † Joannes Kupik	59
21. † Joseph Moro	52	50. † Basilius Iwańczuk	64
22. † Joannes Piałucha	52	51. † Apolonia Lis	66
23. † Antonius Karpiński	52	52. † Joannes Łopaczuk	66
24. † David Szysz	52	53. † Theodorus Wojciuk	66
25. † Procopius Suszka	52	54. † Joannes Klimczuk	70
26. † Felix Peczyński	52	55. † Nicolaus Kuźmiak	78
27. † Andrea Jaworski	52	56. † Uxor Francisci Telecki	78
28. † Rosalia Czajkowska	53	57. † Uxor Alexandri Michaluk	78
29. † Elisabeth Czajkowska	53	58. † Joannes Antoniuk	55
30. † Maria Stefaniuk	53		

* * *

II-o. Album nonnullorum Podlachiensium Martyrum, qui post barbara pro fide tormenta, altera vel sequentibus diebus ad Christum catholica sua convolassent anima.

	Pag.		Pag.
1. † Dominica Stasiuk	37	13. † Nicolaus Kloniuk	66
2. † Petrus Stasiuk	37	14. † Paulus Wilgórski	67
3. † Agata Szysz	37	15. † Ignatius Klimczuk	68
4. † Marianna Stefaniuk	53	16. † Thoma Romaniuk	70
5. † Joannes Maciejuk	56	17. † Joannes Wasilczuk	70
6. † Alexander Lewczuk	56	18. † Theodorus Cipułowicz	71
7. † Demetrius Krzysztofiuk	56	19. † Philippus Oczkus	71
8. † Paulus Denisiuk	56	20. † Erasmus Abramiuk	75
9. † Ignatius Filipiuk	56	21. † Antonina Bartoszuk	69
10. † Joanna Czyżyk	56	22. † Catharina Jaromczuk	69
11. † Euphemia Mikołajczuk	57	23. † Clemens Mironiuk	53
12. † Simon Jozafaciuk	61	24. † Gregorius Kowalczuk	76

* * *

III-o. Album nonnullorum pro fide sacra Podlachiensium Martyrum qui perpeßis tormentis aliisque inventionis barbarae vexationibus, in duros detrusi carceres, ibique tortumentes corpore, inexpugnabili anima sua, ad Christi pervenissent tribunal.

1. † Conradus Kożuchowski	35	12. † Nicephorus Kościuszko	76
2. † Antonius Tyszkowski	48	13. † Luca Elczuk	76
3. † Nicephorus Gereło	57	14. † Simeon Kościuszko	76
4. † Semen Iwańczuk	64	15. † Joannes Klimiuk	76
5. † Joannes Lis	66	16. † Laurentius Klimiuk	76
6. † Petrus Szymański	70	17. † Catharina Chilczuk	77
7. † Basilius Oczkus	71	18. † Antonina Olesiejuk	77
8. † Anna Anisiewicz	61	19. † Praxeda Kowalczuk	77
9. † Christina Weliszuk	61	20. † Franciscus Grabowski	78
10. † Thecla Lisicka	75	21. † Justinus Dawidiuk	56
11. † Daniel Abramik	75	22. † Stephanus Byczkiewicz	48

* * *

IV. Album nonnullorum Confessorum Martyrumque catholice fidei Podlachiensium, qui post varios cruciatus, inclusi carceribus ibique torti tandem in Syberiam expulsi ibidem pro fide sua animam Christo obstulissent.

	Pag.		Pag.
1. Adalbertus Korzeniowski	62	40. Daniel Oleszczuk	64
2. Adam Łopaczuk	68	41. David Filipiuk	55
3. Alexander Gizewicz	42	42. David Szkuhat	76
4. Alexander Kowalczuk	76	43. Elias Chomiuk	79
5. Alexander Samociuk	62	44. Elias Pińczuk	62
6. Andrea Antoniuk	62	45. Elias Zalewicz	43
7. Andrea Kaczan	51	46. Emilianus Semeńczuk	51
8. Andrea Klimiuk	67	47. Emilianus Hawryluk	52
9. Andrea Michaluk	57	48. Eudoxius Maciuk	51
10. Andrea Minczuk	62	49. Franciscus Telecki	79
11. Andrea Naumiuk	77	50. Gabriel Bartoszuik	56
12. Andrea Osypiuk	52	51. Gabriel Łyska	76
13. Andrea Sawczuk	55	52. Gabriel Szucki	39
14. Andrea Szatałowicz	42	53. Georgius Makaruk	50
15. Andrea Szkuhat	76	54. Gervasius Abramik	76
16. Andrea Szwaj	78	55. Gregorius Bzoma	79
17. Andrea Tomczuk	51	56. Gregorius Horbowski	52
18. Antonius Bartoszuik	56	57. Gregorius Kozłowski	62
19. Antonius Czajko	53	58. Gregorius Laszczuk	56
20. Antonius Hołub	56	59. Gregorius Łyska	76
21. Antonius Karpowicz	43	60. Gregorius Piałucha	52
22. Antonius Lewczuk	63	61. Gregorius Sęczyk	57
23. Antonius Marchewicz	42	62. Jacobus Borsuk	67
24. Antonius Michaluk	56	63. Jacobus Charycki	42
25. Antonius Omelaniuk	64	64. Jacobus Jaromiuk	67
26. Antonius Szatałowicz	42	65. Jacobus Joachimiuk	64
27. Antonius Talarko	79	66. Jacobus Kalicki	72
28. Basilius Bluźniuk	76	67. Jacobus Krywczuk	42
29. Basilius Ciek	64	68. Jacobus Krywczuk	42
30. Basilius Lewczuk	63	69. Jacobus Łojewski	41
31. Basilius Litwiniuk	56	70. Jacobus Nieczyforuk	50
32. Basilius Łyska	76	71. 72. cum uxore Anna et quobus filiis.	
33. Basilius Marczuk	64	73. Jacobus Nieczyforuk cum	58
34. Benedictus Abramik	76	74. Uxore Anna et 4-or liberis:	
35. Boris Laszko	64	75. Stephanus,	
36. Carolus Piałucha	52	76. Agrippina,	
37. Carolus Radczuk	67	77. Pelagia,	
38. Cyrillus Joachimiuk	64	78. Thecla.	
39. Constantinus Sielich	67		

	Pag.		Pag.
79. Jacobus Ostapiuk	64	124. Joseph Łaszczewski . . .	42
80. Jacobus Pawluczuk	64	125. Joseph Ogrodniczuk . . .	67
81. Jacobus Sienkiewicz	42	126. Joseph Wereszko	52
82. Jacobus Syszewski	52	127. Julianus Łyska	76
83. Jacobus Terlikiewicz	42	128. Julianus Raczyński	42
84. Joachim Szostakiewicz	42	129. Laurentius Anisiewicz . . .	72
85. Joannes Abramik	76	130. Laurentius Cipułowicz . . .	72
86. Joannes Bartoszuk	62	131. Laurentius Łopaszuk	67
87. Joannes Borsuk	67	132. Laurentius Wojciuk	64
88. Joannes Byczkiewicz	42	133. Leo Bawaj	64
89. Joannes Chodowiec	67	134. Leo Łukowski	42
90. Joannes Ignasiuk	53	135. Leo Puniewski	52
91. Joannes Klimiuk	67	136. Luca Czech	64
92. Joannes Koczyński	43	137. Ludovicus Szatałowicz . . .	43
93. Joannes Lewczuk	63	138. Macarius Stefaniuk	53
94. Joannes Lewczuk	63	139. Marcus Omelaniuk	64
95. Joannes Lewczuk	63	140. Marcus Zalewicz	43
96. Joannes Łyska	76	141. Martinus Wojciuk	67
97. Joannes Maciejuk	55	142. Mathia Anisiewicz	72
98. Joannes Maślewski	46	143. Matthacus Chodowiec	67
99. Joannes Matejczuk	79	144. Matthacus Semeniuk	53
100. Joannes Mieluńczuk	51	145. Michaël Andrzejuk	67
101. Joannes Misiura	63	146. Michaël Czuryło	78
102. Joannes Olexiuk	62	147. Michaël Gizewicz	42
103. Joannes Oleszczuk	62	148. Michaël Hryciuk	62
104. Joannes Panasiuk	79	149. Michaël Joachimiuk	52
105. Joannes Pawluczuk	62	150. Michaël Kobak	68
106. Joannes Piotrowski	52	151. Michaël Piotruk	55
107. Joannes Sienkiewicz	42	152. Michaël Prokopiuk	62
108. Joannes Sienkiewicz	42	153. Michaël Rypiński	62
109. Joannes Sidorczuk	62	154. Michaël Selwic	68
110. Joannes Siwaczuk	64	155. Michaël Stefaniuk	53
111. Joannes Syszewski	42	156. Michaël Szyszewski	42
112. Joannes Szostakiewicz	42	157. Michaël Tomaszuk	39
113. Joannes Telecki	79	158. Michaël Warecki	52
114. Joannes Terlikiewicz	42	159. Michaël Woiski	76
115. Joannes Tymicki	52	160. Nestor Grochowski	53
116. Joannes Tymoszuk	77	161. Nestor Lewczuk	63
117. Joannes Us	64	162. Nicephorus Dawidiuk	42
118. Josaphat Gereło	57	163. Nicephorus Stelmaszczuk . .	53
119. Josaphat Klimiuk	62	164. Nicephorus Sylwoniuk	79
120. Josaphat Łaszczuk	64	165. Nicolaus Daciuk	79
121. Josaphat Łazaruk	51	166. Nicolaus Jaszczuk	79
122. Josaphat Maciejuk	55	167. Nicolaus Kupa	53
123. Josaphat Połynka	39	168. Nicolaus Wertepiuk	63

	Pag.		Pag.
169. Nicolaus Zalewicz	43	214. Stephanus Tymoszuk . . .	77
170. Nicolaus Zaniewicz	62	215. Stephanus Wertepiuk . . .	63
171. Onuphrius Bartoszuk	56	216. Stephanus Żyruk	77
172. Onuphrius Greczuk	77	217. Theodorus Kolenda	72
173. Onuphrius Panasiuk	79	218. Theodorus Pliszka	72
174. Onuphrius Talarko	79	219. Theodorus Sidoruk	56
175. Onuphrius Tomczuk	39	220. Theophilus Szaniawski . . .	51
176. Onuphrius Trąba	64	221. Thecla Nieczyforuk	58
177. Pantaleon Haraszczuk	76	222. Thoma Jaszezuk	64
178. Paulus Bojko	76	223. Thoma Kunaszyk	76
179. Paulus Chodowiec	67	224. Thoma Matejczuk	79
180. Paulus Czajko	53	225. Thoma Samociuk	62
181. Paulus Grzegorzczuk	55	226. Thoma Sielich	67
182. Paulus Krawczuk	72	227. Victor Zalewicz	43
183. Paulus Piwowarczuk	78	228. Vincentius Chodowiec	67
184. Paulus Szysz	52	229. Zacharia Jakubowski	53
185. Pelagia Nieczyforuk	58	230. Gabriel Szucki	39
186. Petrus Bielecki	42	231. Paulus Chodowiec	67
187. Petrus Dziędzik	53	232. Onuphrius Kartosiewicz . . .	42
188. Petrus Panasiuk	79	233. Joannes Charycki	42
189. Petrus Sciuba	78	234. Thoma Raczyński	42
190. Petrus Tomczuk	39	235. Julianus de Lubeńka	43
191. Petrus Zabuski	67	236. Marcus de Lubieńka	43
192. Petrus Żyruk	77	237. Elias de Lubieńka	43
193. Philippus Abramik	76	238. Mikita Stelmaszczuk	53
194. Philippus Chomiuk	79	239. Joseph Jaszczuk	53
195. Philippus Kotus	76	240. Michaël Kupa	53
196. Philippus Piotruk	55	241. Joseph Czajko	53
197. Philippus Sydejko	42	242. Zacharias Jakubowski	53
198. Philippus Terlikiewicz	42	243. Joseph Stefaniuk	53
199. Polycarpus Pyżuk	51	244. Spiridion Andrejczuk	55
200. Romanus Grochowski	53	245. Justinus Dawidiuk	56
201. Romanus Piótrenko	62	246. Joachim Chwasiuk	56
202. Semen Osypiuk	51	247. Joseph Waszczuk	56
203. Simeon Abramik	76	248. Josaphat Szarupka	56
204. Simeon Hołowiuk	62	249. Isidorus Gereło	57
205. Simeon Jańczuk	52	250. Theophilus Szaniawski	58
206. Simeon Jaszczuk	67	251. Leo Trochimiuk	62
207. Simeon Kościańczuk	79	252. Gregorius Sidorczuk	62
208. Simeon Marczuk	74	253. Josaphat Bartoszuk	62
209. Stephanus Korabicz	67	254. Isidorus Sadowski	64
210. Stephanus Kozłowski	62	255. Mikita Siliwoniuk	64
211. Stephanus Miciejuk	51	256. Vincentius Chodowiec	67
212. Stephanus Nieczyforuk	58	257. Paulus Chodowiec alter	67
213. Stephanus Piotrowski	52	258. Joannes Trochimiuk	67

	Pag.		Pag.
259. Silvester Kruciuk	72	265. Stephanus Piwowarczuk	78
260. Daniel Abramik	76	266. Joseph Michaluk	78
261. Joseph Szkuhat	76	267. Alexander Michaluk	79
262. Isidorus Abramik	76	268. Franciskus Telecki	79
263. Pantaleon Horaszczuk	76	269. Joseph Danilkiewicz	79
264. Tymoszuk Onuphrii	77		

ERRATA.

Pag.	Vers.		est	esse debet.
	supr.	infr.		
8.	—	2.	tentonus	tetonus.
10.	17.	—	craciatum	cruciatum.
14	3.	—	tuturam	futuram.
—	17	—	cont nuaque	continuaque.
18.	—	12.	consangrinea	consangvineis.
19.	14.	—	oorum	eorum.
22.	7.	—	batini	latini.
28.	18.	—	observa uros	observaturos.
—	—	3.	lacva	laeva.
—	19.	—	praximos	proximos.
29.	11.	—	ranca	rauca.
35.	—	2.	videm	fidem.

Poloniae Typographia Officialis.